

TRANSILVANIA' A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 2 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.

Pentru strainatate 6 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentul se face numai pe câte 1 anu intregu.

Se abonédia la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domni colectori.

Sumariu: In memori'a lui Augustu Tr. Laurianu. — Recensiune asupr'a unui opu premiatu de càtra academi'a romana in sesiunea sa din anulu 1881. — Flor'a phanerogama din fostulu districtu alu Naseudului (urmare). — Analis'a opului titlatu Studie asupr'a constitutiunei romaniloru. — Procesu verbalu alu siedintiei comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu tienuta in 28 Februariu 1881. — Procesu verbalu alu siedintiei comitetului tienuta in 11 Martiu 1881. — Catalogu atfabeticu asupra cartiloru aflatóre in bibliotec'a Asociatiunei de Petra-Petrescu.

In memori'a lui Augustu Tr. Laurianu.

Doctoru in filosofia si artele frumóse, profesoru si decanu la facultatea de litere in Universitatea din Bucuresci, membru alu academie romane si alu altoru societati scientifique, auctoru alu mai multoru opuri scientifique etc.

Solemnitatea ingropatiunei lui Augustu Tr. Laurianu a fostu una din cele mai rare din câte a vediutu vreodata capital'a Romaniei. De inaintea universitatiei si la mormentu s'au tinutu cu acea ocasiune de càtra profesori si alti barbati de litere câteva discursuri funebre, care daca s'aru aduna la unu locu, aru da o carte de 7—8 cóle. Unulu din amicii cei mai vechi si mai doiosi, totodata colegu alu lui Laurianu, dn: Georgie Sionu ii tinu unu discursu, care de si scurtu, a facutu impresiune singulara asupra ascultatoriloru. Laurianu merita intru tóta puterea cuventului cá se i se conserve memori'a si in acestu organu alu asociatiunei; de aceea in strimtórea de spatiu ce ne stá la dispositiune, facemu locu incái cuventelor dlu Sionu, care a disu:

„Eata-ne adunati cá se aducemu ultimele onori re-masitieloru unui omu care, stingendu-se, parascesce lumea acésta, pe care o putemu numi valea desfatariloru si a amaratiuniloru!

O trista si durerósa datoria ími impune sarcin'a se facu panegiriculu acestui omu, alu carui nume este atátu de mare si a carui esistencia fostu atátu de distinsa intre muritori. Dar fi-voiu óre in stare se adunu intr'unu manunchiu tóte reminiscentiele câte suntu legate de memori'a acestui omu ilustru si se spunu totu adeverulu asupra vietii lui?

Laurianu! Eata unu nume, care de patrudíeci de ani este cunoscutu si popularu in cetatea nóstra!

Laurianu! Eata o figura, pe care nu numai cei ce l'amu cunoscutu nu vomu uita-o, dar pe care multe generatiuni viitóre voru cerceta-o!

Laurianu! Eata o ilustratiune literara, pe care ne-amu deprinsu a o privi incungiurata de o adeverata aureola, si imbracata cu o adeverata autoritate!

Laurianu! Dar cine era omulu acesta, la sicriulu caruia astadi se inchina cu atáta veneratiune fruntea barbatiloru nostri de statu, spum'a societatii din capitala, juni si betrani, profesori si scolari, poporu si nobilime?

Fost'au elu unu Cresus, ale carui palate sau trasuri stralucitóre ne uimia vederile? Fost'a elu de familia patriciana, boeru, nobilu, sau cu vreunu atributu de putere mare in mana?

Nu! nici unulu din titlurile vanitóse ale omenirei nu se tinea de numele seu; singurulu si uniculu titlu cu care se mandria, era titlu de dascalu, — titlu gloriosu, fiindu-cá erá unu dascalu mare, inaintea caruia toti se inclináu, — si putemu se-lu numimu mare, fiindu-cá in adeveru era unu dascalu devotatu, unu apostolu predestinatu ca se cultive spiritele și se lumineze atátea generatiuni in poporulu romanu.

De origine modesta, fiu alu unui preotu dintr'unu micu satu alu Transilvaniei, numitu Fofeldea, nascutu in 1810 resaritu din simburile amaritu alu vietiei romanesce de peste Carpați, Laurianu a esitu ca unu fenix de subu cenusi'a sa si s'a desvoltatu cá unu gigante pentru binele si onórea numelui de romanu.

Catre capétulu secolului trecutu o pleiada de ómeni insemnati se aratase in Transilvani'a, cu missiunea de a face se se renasca natiunea romana, multu timpu amórita sub barbari'a timpiloru; dar aceea pleiada cunoscuta sub numele lui Petru Maioru, Cichindealu, Clainu, Sincai si Lazaru, càtre inceputulu secolului nostru se stinsese si numai dupa doue trei decimi de ani, de pe la 1830 incóce, incepù se se formeze noua pleiada, compusa din nisce apostoli totu atátu de vigurosi, din nisce nume nu mai puçinu veritate, precumu: Cipariu, Barnuti, Barritiu, Aronu Pumnu, Muresianu, Maiorescu si Laurianu.

Multu au lucratu acesti barbati in directiunea renascerei nationale, colosale au fostu lucrarile loru comparate cu puterile individuale ale omului si eterna va fi memori'a loru intre romani. Dar eata că unu alu cincilea din acesti barbati se duce dintre cei vii; abia doi, Cipariu si Baritiu, mai supravetiuescu. Fia glori'a loru eterna!

Dar câte suveniru nu ne reamintesce acestu barbatu, alu caruia nume 40 de ani ne-amu deprinsu a'lu venera, si a caruia perdere cu dreptu cuventu o deplangemu astadi. La câte fase ale istoriei contimpurane n'a luat elu parte! La câte lantiuri utile n'a servitu elu că inelu de forția si de legatura!

Laurianu, dupa ce si-a facutu studiele secundarie in Transilvani'a si cele superioare in Vien'a, la 1840 a debutatu cu publicatiunea unui opu, care a facutu o insemnata sensatiune in lumea invetiata. Acestu opu, scrisu in limb'a latina, sub titlu *Tentamen criticum*, intr'unu timpu cându inamicii natiunei nóstre ne contestau originile, avu de scopu a proba latinitatea si romanitatea nóstra; de atuncea, si inca până astadi, cugetatorii si filosofii cei mari ai Europei afla in acésta opera adeverate sorginti, probe si documente spre a apera caus'a nóstra, dupa adeverat'a ei dreptate.

Acésta lucrare, plina de eruditiune, a datu autorului titlulu si reputatiunea ce pe dreptu o merita. Guvernulu Romaniei la 1842 ilu invitã si-i oferi catedr'a de filosofia in liceulu embrionariu din S-tulu Sava. Aici Laurianu aretã mai cu sãma ce sciea si ce putea. Alaturi cu carier'a profesoralã, elu își deschise unu locu insemnatu in aren'a tuturoru misicãriloru inteligentiei romane. Elu se distinse nu numai că filosofu, ci si că istoricu, că archeologu si că filologu. In colaboratiune cu nemuritoriulu Balcescu si alti tineri studiosi, cari cugetau si meditau la unu viitoriu mai frumosu pentru Romani'a, cu respandirea ideiloru patriotice si democratice, elu contribuì, putemu dice, la infiacararea generatiuniloru tinere, cari au fãcutu miscarea nationalã din 1848. Principiiloru lui, propagate dupa aceea de către atãti discipuli si adepti, datorimu, pôte, in mare parte transformarea socialã, in care pasimu mereu de treidãeci de ani încóce.

La 1848, in ajunulu esplosiunii nationale din Bucuresci, Laurianu trebui se sbóre peste Carpati, unde numele, esperienti'a si inteligenti'a lui ilu faceau necesariu. In diu'a de 15 Maiu, cându peste 40 mii de Romani se adunasera la Blaju spre a se consulta cumu se scape de sub legile cari 'i tãneau cá iloti, vedint-amu pe Laurianu, pe tribun'a din piatã numita Campulu Libertatii, vorbindu poporului despre drepturile sale istorice si politice si essortãndu'lu la sacrificiulu capitalu, care spera se aduca emanciparea s'a. Elocuenti'a s'a, demna de timpii antici, inteligenti'a sa superioara, cunoscintiele sale necontestate, ilu desemnau intre fruntasii conducatori ai poporului. Laurianu atuncea, in entusiasmulu seu patrioticu, uitã si de carier'a sa si de famili'a sa din Bucuresci, si se devotã causei nationale din Ardealu. Forti'a evenimenteloru fãcù din profesoru unu omu politicu si

unu generalu. Vertejulu resbelului civilu dintre Romani si Unguri ilu luã inainte. Cã membru principale alu Comitetului diriginte a-lu intereseloru nationale, trebui se organizeze aperiarea, sau mai bine disu, lupt'a sãngerosã ce apucase a se incinge. De-cãte ori viati'a sa a fostu amenintiata si de cãte ori se pusesse pretiu pe capulu seu!

Dupa incetarea resbelului civilu, earasi forti'a evenimenteloru ilu duse la Viena, spre a solicita la Curtea imperialã, că reprezentantu alu poporului, drepturile ce se cuvenia natiunei dupa istori'a si dupa sacrificiele ce facuse pentru caus'a monarchiei. Sufletulu seu insa fù amaritu vedindu că dupa atãta sacrificiuri, nu putea dobandi nimica. Elu atunci voi se reintre in Romani'a, dar aici portile 'i erau inchise. Guvernulu conventiunii de la Balta-Limanu trecuse numele seu in list'a proscriiloru condamnati a manca in strainatate pãnea esilului. De si nu luase parte, fiindu-cã nu era in tiãra, la evenimentele de la 11 Iuniu, totusi numele seu fusese indicatu că revolutionariu, pericolosu pentru linistea si securitatea publicã.

Me aflamu in corespondentia cu Laurianu: facusemu cunoscinti'a lui pe Campulu libertatii de la Blaju, si ne dedesemu man'a că se lucramu si amendoi, cându ocaziunea aru veni. Acea ocaziune se si presentã. In anulu 1851 Moldov'a se bucura de domni'a patriotica a bunului Grigorie Ghica. Eu aveamu unu micu rolu in administratiunea instructiunii publice: me bucuramu de confidenti'a Domnitorului si a ministrului seu N. Ghica Comanescu. Era necesitate de o reorganizare a scólorulu. Barbati capabili lipsiau. Atuncea propusei se se chame pe Laurianu. Domnitoriulu consimti si fù fôrte fericitu cându ilu cunoscù.

Laurianu fù numitu inspectoru alu scólorulu, si in acésta calitate își indeplini missiunea cu competinti'a cunoscintieloru sale solide, cu zelulu si devotamentulu inherentu sufletului seu romanescu. Dupa densulu fura adusi din Transilvani'a si alti profesori distinsi: Barnuti, Suci, Papiu, cari au fostu destinati a face atãte servicii tiei si a forma atãtia elevi demni de onórea nationalã.

Sub nefast'a Caimacamia din Moldov'a a lui Vogoride, Laurianu avendu a suferi multe desplaceri, parasi Iassii si veni in Bucuresci in anulu 1858. Sub Caimacami'a lui Alessandru Voda Ghica repatriarea emigratiiloru ne mai fiindu impedicata, Laurianu potù se se intórca la caminulu seu. Aici se devotã din nou carierei si profesiunei sale didactice. Cã membru alu fostei Eforii a scólorulu, că bibliotecariu, că profesoru, că decanu alu facultatii, elu si-a urmatu cu devotamentu apostolatulu: tot-d'a-una consciintiosu in datoriile sale, laboriosu, lucrãndu mereu in directiunea luminarii naționale, publicãndu mereu carti didactice si instructive, reversãndu neincetatu tesaurele vastei sale cugetari, elu era modelulu celu mai respectabile alu laboriositatii, tipulu celu mai perfectu alu invetiatoriului.

La constituirea societatii Academice in anulu 1867 fiindu unulu din cei antai chãmati, a purtatu mai mult

ani sarcin'a de presedinte dupa voturile colegiloru sei. In lucrarile acestei societati a avutu oca siune a da forma si corpu indelungeloru sale studii si sistemei limbistice. Cu o staruintia si cu o labóre admirabile a facutu, cu colaborarea regretatului seu colegu academicu Massimu, proiectulu de Dictionariu alu Limbei romane, — lucrare colosala, care pentru multe generatiuni viitoare va servi ca tesauru de consultatiune, — lucrare admirata de mare parte din filologii straini, cari s'au ocupatu si se ocupa de limb'a nóstra.

Suntu prea debile puterile mele, mai alesu in momentele de fatia, spre a putea face completa biografia a acestui barbatu ilustru. Bine meritata era veneratiunea nóstra pentru elu càtu traiá, si mai bine meritate voru fi regretele nóstre pentru memori'a lui. A spune mai multe, aru fi a-lu lauda, si atuncea s'aru turbura pacea sufletului seu. Laurianu nu se laudá pentru lucururile bune ce le facea, si nici îi placea se asculte pe altii laudandu-lu.

In faptele si purtarile vietii sale publice sau private, elu nici-o-data nu s'a constradisit cu principiile filosofice si morale, pe cari le profesá de pe catedra.

Cá cetatianu, a fostu totu-d'a-una corectu, liberalu, popularu, patriotu, francu si onestu. Cá parinte de familia, cá soçi, cá tata, a fostu doiosu si iubitoriu cá unu copilu. In adeveru toti acei ce au asistatu la solemnitatea cu care s'a primitu traducerea lui Cicerone de Academi'a romana, nu voru putea uita sensatiunea de bucuria amestecata cu lacrimi a betranului, candu a vedutu ca premiatulu era fiíulu seu Dimitrie.

Acuma cându mórtea fatala a voitu a'lu rapi dintre noi, datori'a ne chiama a dá ultim'a imbratosiare si ultim'a salutare remasitieloru sale.

Lacrimile soçiei si filoru sei intristati, suspinele amiciloru si discipoliloru sei, fia ca o libatiune adusa spre fericirea memoriei sale! Càtu pentru calea sufletului seu, se fimu consolati, se credemu cá la judecat'a cea din urma, Laurianu, intrebatu de ce a facutu pe pamentu, n'aru avea de càtu se arate operele lui si se fimu sicuri, cá va fi in regiunile celoru drepti, la drépt'a tatalui cerescu!

„Roman'a libera din 15/27 Mart.“

Recensiune

asupra unui opu scientificu premiatu de càtra academi'a romana in sesiunea sa din anulu 1881.

Domniloru colegi! Mi s'a facutu din nou onórea cu totulu neasteptata, de a studia inca si ulterioarele cercetari filologice ale dlui colegu Bogdanu Petriceicu Hasdeu, coprinse in tomulu III alu opului seu. Me sciti domniloru colegi, cá eu in filologia abia pociu face prentensiunea la ceea ce se dice in arte diletantu; cu tóte acestea m'am supusu si astadata decisiunei D-Vóstre, mai alesu cá aceea este luata in spiritulu si in sensulu statuteloru nóstre. Permitu inse si ve rogu, cá se nu asteptati dela mine mai multu decâtu o simpla recen-

siune a opului ce ne stà de inainte. Spre a percurge cu ochi de criticu unu studiu atátu de aprofundatu càtu si greu, intru care auctorulu are a face cu mai bine de optudieci auctori straini si unii indigeni, ar cere aprópe totu atàta timpu si ce e mai multu, totu atàta eruditiune si patientia de feru, de care dispune dn. Hasdeu si nu dispunu eu. Intr'aceea me voiu adopera din tóte poterile càte 'mi mai remasera pàna la etatea in care me aflu, cá prin recensiunea mea se ve dau o icóna càtu se póte de luminósa despre marele scopu ce urmaresce auctorulu si despre mersulu ideiloru sale in tiner'a si fraged'a sciintia a lingvistice, cumu si in aplicarea ei la starea actuala a limbei nóstre, atátu acelei matern e sau a dialecteloru, càtu si a limbei nationale comune, care inca totu se mai afla in formatiune vigorósa, fremetandu si precipitandu-se, cá si nesce ingredientie chimice. —

Acésta parte a lucrariloru sale este titulata:

„*РЪКОВЕДЪ ДЕНЪ БЪЛГРСКИ.*“

De B. P. Hasdeu.

Tomul III. *Istori'a limbei romane.*

Partea I. Principie de lingvistica.

Fasciór'a I. Conspectulu sciintieloru filologice. —

Lingvistica in genere.

Bucuresci. Nou'a tipografia nationala. 1881.

Fasciór'a I. Care este substratulu recensiunei mele, are cá si partile precedente, formatu 8° lexic: si 160 de pagine.

Acestu studiu auctorulu ilu considera cá introducere la istori'a limbei.

In prefatiune auctorulu premitu, cá limb'a findu si ea cestiune sociale, nodulu celu mai potente sociale, daca nu chiaru temeli'a societatiei, de aci vine dificultatea de a constata adeverulu, si mai multu inca, de a face pe ceilalti se'lu intieléga si se'lu primésca, cerce-tandu natur'a limbei.

Dupa acestea dn. Hasdeu sustine, cá momentulu celu mai priintiosu de a constata adeverulu este, cându o cestiune a fostu dejá exagerata in dóue directiuni, si adaoge, cá acésta s'a intemplatu la noi, de una parte prin asiá numita scóla a latinistiloru, de alt'a prin a slavistiloru, de unde apoi inchiatae, cá a sositu momentulu de a recurge la ajutoriulu ratiunei reci pentru graiulu romanu. Nu vorbesce aci „de limb'a literaria si cu atátu mai puçinu de limb'a scientifica in specie, ci numai de graiulu poporului romanu.

Totu aci inse auctorulu enuntia unu mare adeveru, pe care fórtu multi ilu mai combatu orbesce prin cuvente, ilu constata inse totu asiá de orbesce in fapta prin scrierile si altii prin exercitiulu loru necurmatu in artea oratoria, la nenumerate oca siuni. Dn. Hasdeu adeca dice:

„Natiunea romana a facutu intr'unu scurtu intervalu nesce pasi atátu de mari si atátu de iuti pe calea progresului generalu, in càtu cerculu seu de cugetare largindu-se preste mesura, literatur'a la noi si mai alesu sciintia se vedu silite vrendu nevrendu, a cauta din afara unu arsenalu de espresiuni, pe care nu le afla de locu,

sau nu le gasescu dupa placu in graiulu poporului. Acelu arsenalu ni'lu procura latin'a si limbile romanice, de care ne léga gintea, curentulu de aspiratiuni, insasi proveninti'a culturii nóstre actuale."

Asiá dice dn. Hasdeu. Dara apoi ce urmédia de aici? Urmédia cu necesitate de feru, cà ori-càtu amu voi se ne ferimu a discuta cestiunea limbei literarie sau si pe acelei scientifice; si a ne ocupa numai de graiulu poporului, ne e preste potintia. Eu unulu nici nu pricepu, cumu amu fi in stare se discutamu si se ne intielegemu noi intre noi asiá numitii carturari ai natiunei, despre graiulu poporului, fàra ajutoriulu efficace alu unei limbi scientifice. Dara si dn. Hasdeu observa indata acilea, cà „procedur'a de a forma o limba literaria comuna toturoru romaniloru, o indicase celu de antaiu, pe la finea secolului trecutu, banatiénulu Paulu Iorgoviciu, a carui carte, pe o scara modesta, este pentru noi, cu totu dreptulu, ceva cá a lui Dante „De vulgari eloquio“ pentru limb'a materna a Italiei, si cá Eliadu si Asachi n'au facutu mai multu, decâtu a aplica si propaga ideile lui Iorgoviciu, unulu in Munteni'a, celalaltu in Moldov'a. Dupa acestea dn. Hasdeu adauge érasei:

„Ori-ce s'ar face, ori-ce s'ar dice, literatur'a romana, mai cu sama cea scientifica, si-a croitu dejá o limba, pe care o inavutiesce si o va inavutí mereu, nu cu elemente slavice, magiare, turce etc.; ci numai cu elemente latine. Daca latinitatea nutresce intr'unu modu aprópe exclusivu limb'a literaria englesa, de si germanica in fondu, apoi cu càtu mai vertosu ea nu póte a nu fi unic'a sorginte firésca pentru limb'a literaria romana.“

Acésta doctrina o sustíne curatu si respicatu dn. Hasdeu, si dsa ar fi mai potutu adauge, cà insasi limb'a germana ori-càtu e de germana, si ori-càtu se lauda cu marea ei bogatia, celu puçinu diece mii de cuvente latinesci nu le-a potutu scóte cu nici unu pretiu, necumu din limb'a sa scrisa, literaria si scientifica, dara o parte din acelea a strabatutu, s'a invescutu si inradecinat pentru totudeauna chiaru in graiulu poporului germanu, in dialectele sale. Nu mai atingu acilea nimicu despre vocabulariele germaniloru de cuvinte straine, dela 20 mii pàna la 50 mii de cuvente incuibate in limb'a loru. Si au nu totu camu asiá o patira popórale slavice câte au apucatu a inainta mai bine in cultura, incependu dela Agramu (Zagrabi'a) pàna la Prag'a, Varsivi'a, Moscva si St: Petersburg? Dara apoi cu atàtu mai puçinu se intielege la noi acésta persecutiune, pre càtu de cerbicósa, pe atàtu de odiósa, pornita de càtiva ani incóce asupra limbei latine si asupra studiului ei de càtra o parte din carturarii nostrii, intre cari se afla si de aceia, cari au se 'si multiamésca limbei latine positiunea loru ilustra in societate.

Ací inse dn. Hasdeu mai repete odata, cà „nu limb'a literaria si scientifica ilu preocupa in casulu de faciã; nu literatur'a si nu actualitatea sau viitoriulu, ci numai graiulu poporanu in desvoltarea lui istorica.

Acestu scopu aplicatu la graiulu poporului romanescu l'au urmaritu mai antaiu ardelenii Georgie Sincal, Samuilu Micu, Petru Maior, despre cari dice dn. Hasdeu, cà marimea loru trebue mesurata nu prin ceea ce ei au facutu, ci prin ceea ce voiau se faca: A destepta nationalitatea romana, a o destepta cu ori-ce pretiu. „Sunteti fi ai Romei“, au strigatu ei; si romanulu sguiditu din somnu, s'a pusu pe gânduri.“ De aici apoi s'a plasmuitu dupa dn. Hasdeu si a crescutu treptatu pàna la unu non-plus ultra o directiune unilaterala in sensulu latinu; éra acésta scóla a produsu doi barbati, „de inaintea carora dice dsa, cà cauta se se inchine toti romanii: Cipariu si Laurianu (pag. IX). Cipariu a supusu celu anteiu unui studiu criticu vechile texturi romane. Laurianu pe de alta parte a presimtitu, inainte de somitati occidentale, doue dintre pârghiile (Vectis) cele fundamentale ale lingvisticeii contimpurane: neintrerupt'a continuitate dialectala si reconstructiunea tipuriloru. Cându elu dice, cà dialectulu sardu unesce Itali'a cu Spani'a, dialectulu sicilianu pe Itali'a cu Romani'a; cându elu reconstruesce apoi pentru „Tatalu nostru“ romanescu de astadi trei tipuri successive anterióre, care ilu léga cu „Pater noster“ latinu, — procedur'a póte fi necorecta, dara ide'a desvoltata mai tardiu de Schleicher, de Schuchardt, de Ascoli — e roditóre si adeveratu scientifica*).

Dupa acestea sententie enuntiate de dn. Hasdeu cu atàta bunavointia pentru meritele lui Cipariu si Laurianu castigate in studiulu limbei romanesci, dsa inchiaie dicându: „Si totusi acésta scóla, pe care o justificau împregiurarile nascerei sale si latinitatea cea reala a limbei romane, trebuea se cada prin escesu“.

Asia crede dn. Hasdeu. Eu imi permitu a fi in acestu punctu de alta parere. Las cà scól'a lui Cipariu si scól'a lui Laurianu suntu doue scóle, de si inrudite, separate inse un'a de alt'a mai virtosu prin metodu, eu inse nu o vediu nici pe una nici pe ceeaalta cadiute, ci le vediu numai in positiune de reserva, pàna cându isi voru alerga caii tóte incercarile anarchice, care au de scopu invederatu a falsifica nu numai materialulu limbei, dara a sparge si prin formele ei, sau cá se me folosescu si eu de terminulu lingvisticeii moderne, a'i compromitte morfologi'a. Cu acést'a nu voiu se dicu, cà aplicarea principiiloru professate de acelea doue scóle nu va suferi schimbari considerabili, ea va suferi; principiulu inse are in sinesi atàta putere de viétia, in càtu elu nu va apune nici-odata, si mai curendu va fi spulberata acea multime de ipotese fantastice, caracterisate si de dn. Hasdeu in studiulu de fatia la mai multe locuri, pe care unii lingvisti moderni isi inaltia câte o sistema, a carei viétia tîne de joi pàna mai apoi, camu pàna candu editorulu au apucatu a'i face reclamele si a o arunca pe piati'a de carti, cumu se arunca ori-care marfa. Unu exemplu fórte batetoriu la ochi, ne dà insusi dn. Hasdeu atàtu in prefatiune (pag. X), càtu si in

*) Laurianu Tentamen criticum, Viennae 1840 pag. LVII — LVIII.

corpulu cartiei dela pag. 97 si mai virtosu dela pag. 100 inainte, intru càtu desvòlta sanetosulu principiu alu cerculatiunei in limba, stabilitu de dsa si demnu de tóta atentiunea natiunei intregi.

Ací adeca este vorb'a despre „cealalta directiune unilaterala, intr'unu sensu exageratu antilatinu, sau chiaru latinofobu“, precumu o numesce dn. Hasdeu, pe care o reprezenta mai cu sama dn. Cihac in tomulu II din „Dictionnaire d' etymologie dacoroman“, cà-ci in tomulu I elu se tinea camu incoloru“. Teorii cu totul false, contradiceri gróse, falsificari lexicografice, chiaru lipsa de onestate scientifica plesnesce dn. Hasdeu lui Cihac in fačia, si assertiunile sale suntu preste totu ilustrate cu exemple luate din citatulu dictionariu; éra unde trage paralela intre exageratiunile betraniloru nostrii si intre ale dlui Cihac, dupa-ce mustra pe acesta si pentru nesciinti'a dialecteloru slave, Hasdeu mai adaoge:

„Nu numai cá metoda si cá onestitate scientifica, dara si cá principiu, exageratiunea latinomana a lui Petru Maioru este mai legitima decâtu exageratiunea slavomana a lui Cihac.“

„Petru Maioru exagerandu latinitatea graiului romanu, exagerédia unu adeveru, la care sciinti'a totu va trebui se revina, dupa ce 'si va da mai antaiu ostenél'a de a inlatura trasurele cele incarcate. Cihac din contra, exagerandu slavismulu romaniloru, ba inca sub tóte punctele de vedere, exagerédia o exageratiune, care ia nesce proportiuni gigantice, pentru a devení o curata fantoma.“

Spre a infrena exageratiunile de ambele parti, auctorulu e convinsu despre necesitatea de a se supune graiulu romanu unui nou studiu, obiectivu, nepreocupatu, càci lumea dupa dn. Hasdeu, s'a saturatu dejá si de prea prea, si de fórte fórte, dintru o parte si din alt'a. Si acésta este tint'a operei de fačia“.

Nimicu mai legitimu decâtu acésta dorintia manifestata la locul acesta (pag. XIV).

Spre a se ajunge acelu scopu, auctorulu cere cá conditiuni absolute: 1. Deplin'a cunóscere si aplicarea rigorósa a principiiloru generale ale lingvisticeii. 2. Adunarea si aprofundarea in specie, dupa putintia, a tuturor monumenteloru literarie si a tuturor dialecteloru romane. De aci impartirea operei de fačia in doua sectiuni.

Mi-a cautatu se me ocupu mai multu de precuven-tarea acestei carti, din cauza cà ea este una din acelea ce ne prepara bine la intielegerea deplina a tendentiei auctorului, daca nu si la priceperea ultimeloru corolarie, pe care le va trage auctorulu din studiulu seu, candu acela va fi terminatu. —

Inainte de a intra in medias res, auctorulu in §. 1. sub titlu Motivulu, dice cà: „sciinti'a limbei nascuta asia de curendu, ne fiindu inca pe deplinu formulata, fiacre lingvistu, inainte de a purcede la brazduirea unui campu specialu, trebuie se 'si reculéga tóte notiunile teoretice, de ori-ce natura, pen-

tru cá se nu amble totu pipaindu pe intunerecu, buna-óra cá Bolza si cá Cihac“.

Dupa acestea auctorulu isi imparte intrég'a lucrare in urmatóriele cinci capitule:

- I. Conspectulu sciintieloru filologice;
- II. Lingvistic'a in genere;
- III. Lingvistic'a in specie;
- IV. Viéti'a limbei;
- V. Metoda si metode.

In capit: I se dau definitiuni si se facu distinctiuni intre filologi'a classica, precumu se considerá ea cá sciintia pâna in secolulu trecutu si precumu e cunoscuta in dilele nóstre, apoi intre filologi'a comparativa si intre lingvistic'a moderna dicundu, cà lingvistic'a este acea ramura a filologiei comparative, care se ocupa de limb'a poporana, éra nu de cea cultivata si scrisa. Mai incolo face critic'a terminului *Ethno-psychologia* tradusu ad literam dupa germanulu „*Völkerpsychologie*“, care nu'i place, ilu adópta totusi in modu provisoriu (§§-i 6—7).

Dupace esplica ceea ce intielege prin metod'a comparativa si arata locul ce se cuvine sciintieloru filologice in totalitatea sciintieloru, dà si o scurta istoria a sciintieloru filologice, apoi in §. 11. contrage tóte rationamentele de pâna acilea intr'unu resumatu claru.

In capit. II. voidu a tracta despre Lingvistica in genere, dupace in §. 13 permite o bibliografia filologica de 89 auctori, apoi in §. 14 supune la examenul multimea de nume diferite, date noiei sciintie de càtra scriitori chiaru inainte de a se nasce aceea, sau dupa cumu se esprime d. Hasdeu, prunculu a fostu baptisatu inainte de a se nasce. Din acésta cauza ii dau de lucru terminii *Lingvistica*, *Glottica*, *Glossologia*, *Glossografia*, intre care afla totu atâtea distinctiuni subtiri, pâna ce se decide pentru *Lingvistica* cá terminu generale.

In §. 15. are a face cu limb'a in abstracto, pe care o definesce: Manifestatiune vocala, nativa a sufletului; candu limb'a in concreto este numai dialectu. „Limb'a este omenésca, dara dialectele suntu nationale.“ Mai departe distinge intre dialectu ethnologicu si dialectu antropologicu; aci inse constata, cà lingvistii dau preste mari dificultati, candu voru se intre in amerunte asupr'a naturei unui dialectu; aduce apoi exemple de certe intre unii filologi renumiti in acésta materia.

Studiulu ulterioru dela pag. 54 pâna la 65 va fi intielesu prea bine insemnandu cà: dialectele ethnologice se presenta sub doue puncte de vedere essentiali: punctulu de vedere periteticu, adeca precumu se vorbescu ori s'au vorbitu ele in acelasiu timp, in aceeaasi epoca, cá se le compari intre sine numai din acelasiu tempu, graiuri sincronice, contimpurane; apoi punctulu de vedere anoteticu, cându adeca dialectele se compara dupa període successive, mergendu totu mai susu, pâna unde vei fi in stare se strabati in vechime, cumu

e. de exemplu dialectulu nostru daco-romanesco, pe care-lu comparamu cu elu insusi asiá, precumu se vorbesce preste totu, de càtra generatiunile actuali, si asiá cumu s'a vorbitu inainte cu 100, cu 200, cu 350 de ani. Acésta parte a studiului si celu care'i urmédia despre Limb'a amestecata (§§. 65—81), merita se fia cetitu de càtra toti aceia, carii strimba din nasu la ori-ce le suna sau cá archaismi sau cá neologismi.

Cu atátu mai multu merita atentiunea nóstra tractatulu despre Limb'a nationala.

Auctorulu dà cuventului Natiune definitiunea acésta: „Natiune se chiama o mare familia, ai carei membrii pe de o parte au credinti'a inrudirei si solidaritatiei lor, éra pe de alt'a possu, pentru relatiunile lor reciproce preste totu, o limba comuna, uniforma, pe langa care figurédia divergentie de dialecte, mari sau mici, puçine sau multe.“

„Acésta difinitie o scimu, nu e perfecta; ea ni se pare totusi a fi mai buna decâtu ori-care din cele pâna acumu propuse,“ adauge dn. Hasdeu. Voindu apoi a da definitiunea limbei nationale, auctorulu se vede constrinsu a permite unele espicatiuni despre influinti'a reciproca a dialectelor, pâna cându ajunge a'i da acésta definitiune:

„Limb'a nationale este totalitatea unui grupu de dialecte, pusu intr'o deosebita conditiune, care lipsescu grupurilor dialectale in genere.“

Repetu, cà acésta definitiune pôte fi intielésa pe deplinu numai citindu cu luare-aminte intregu §-ulu 17 cându apoi potu pricepe si nefilologii, cà una este limb'a materna si alt'a e limb'a nationala, cà dialectu cultivatu cu ajutoriulu celorlalte dialecte, din care vré ori nu, trebuie se adópte si óresicumu se sbea in sinesi, nu numai vocabule, dara si forme, mai de multe-ori si insusiri fonetice, pronuntiarea de cuvente.

Eca domniloru sublimel scopu ce avusera betranii nostrii, despre cari vorbesce dn. Hasdeu in prefatiunea sa. Crearea, inchiagarea, stabilirea unei limbi nationale romanesce, din tóte dialectele poporului, care se ajunga a fi comuna tuturor romanilor din tóte tierile locuite de ei. Nu fanaticismulu nici pedantismulu au condusu pe acei betrani intru cultivarea limbei, ci numai grija cea mai incordata pentru existenti'a nationalitatiei, prin urmare si a patriei romanesce. Insusi dn. Hasdeu enuntia la pag. 82 memorabil'a sententia cà, intru càtu multe triburi omogene (unu poporu) avendu consciinti'a originei comune, nu se potu intielege unulu cu altulu prin instrumentulu unui singuru dialectu, broditu si consimtitu pentru acestu scopu, nu exista onatiune.

Fórté greu veridictu acesta esitu din pan'a dlui Hasdeu, din fatalitate inse totu asiá de dreptu, si din nefericire fórté puçinu consideratu pâna acuma de càtra acea classé a carturariloru nostrii, carii credu, cà daca vorbescu si scriu limb'a in dialectulu provinciei de unde se tragu ei, sau in jargonulu din suburbiele si piatiele vreunei capitale, se afla in deplin'a posesiune a limbei nationale.

§. 18. Limb'a onomastica, sau de numiri, de nomenclaturi. Auctorulu dà acesteia urmatóri'a espicatiune.

„In ori-care tíera, in sinulu limbei comune de acolo, se afla asiá dicédu, intercalata o alta limba, ceva cà unu statu in statu, in mare parte independenta de graiulu indigenu alu momentulu si compusa din mai multe categorii de elemente érași independente una de alt'a, gramadite fara nici-o inlantuire sistematica. Acésta limba este nomenclatur'a propria.“

Toti càti ne cunóscemu tíera si poporulu nostru, sau si alte tieri si alte popóra, vomu da dreptu auctorulu care dice la pag. 87, cà acea limba onomastica intrece si lasa departe pe limb'a romanésca comuna in numerulu cuventelor, si cà unu dictionariu, in care s'aru coprinde tóte numirile proprie locale de orasie, sate, catune, munti, déluri, móvile, riuri, peraie, lacuri, balti etc. etc., plus tóte numirile proprie personale din calindariu, de „porecle“ si de familia, câte se audu pe intrég'a suprafaçia a Romaniei, ar fi cu multu mai voluminosu decâtu vocabulariulu celu usitatu alu graiului romanesco.

Fórté bine faci auctorulu, cà mai trase atentiunea literatiloru nostrii si la acésta parte a limbei, ce merita unu studiu inadinsu, care inse pâna acumu abia fu considerata de càtra unii geografi si topografi.

§. 19. Limb'a in circulatiune. In acestu tractatu ce urmédia dela pag. 91 pâna la 105 se sustíne o teoria, abia observata pâna acumu, de si confirmata la fiacare pasu in viati'a practica. In economi'a politica, in comerci, cerculatiunea, miscarea mai désa sau mai rara a valoriloru dela o persóna la alt'a, dintr'unu locu in altulu, decide asupra realei valori. Nesce monete de auru tínute ascunse unu secolu intregu in lad'a cine scie a carei familii, potu se totu fia proprietatea ei, dara nu o scie nimeni, prin urmare ele nici cà esistu pentru lumea ceealalta. Din contra, valorile ce se afla in circulatiune de tóte dilele, in diecimi de ani, pâna ce li se tocesce aversulu, reversulu, inca si marginile, suntu cunoscutu de tóta lumea, carei ii si aducu folóse inmiite. Auctorulu ne observa, cà intocma asiá se intemplá si cu folosirea cuventelor in limba. Aplicandu acésta teoria anume la cuventele straine din limb'a nóstra, scóte ad absurdum tóte doctrinele tendentióse ale d-lui Cihac propagate in dictionariulu seu cu scopu de a face pe romani slavi si prin acésta a'i apropiá si mai tare, a'i inchiaga óresicumu, de ex. cu Russi'a. [Dn. Hasdeu pe langa ce combate cu tóta vigórea absurditatile etimologice, este totusi departe de a nega, cà in limb'a romanésca nu aru fi multe slavisme si turcisme; adaoe inse la momentu, cà asupr'a valórei lor reale decide numai circulatiunea; adeca slavismele si turcismele in activitatea cea vitala a graiului romanesco se perdu cu totulu façia cu partea latinésca a limbei, pentru-cà fiindu intrebuintiate fórté raru si nu preste totu, ci numai in unele regiuni, sau nici decumu, ele nu se audu, si multe din ele devinu successive date cu totul uitarei. La acésta se mai pôte adauge, cà alte cuvente au fostu in-

troduse cu invasiunile rusesce si turcesce si au esitu totu cu acelea. Cine se fa uitatu asia curendu terminii rusesce intercalati inadinsu in Regulamentul Organicu inainte cu 50 de ani; si au nu se vediura sutele de inscriptiuni muscalesce pe la pravalile si magasinele comerciantiloru din capitala si din alte orasi; ele inse au disparutu ca si mai apoi rublele. Avea ore cineva dreptu se le si treca in dictionariulu limbei romanesci, precumu face dn. Cihac? Intre 1850—1865 sub domnia austriaca absoluta audiai pe romanii din Transilvania si Banatu vorbindu camu asia: „Mi-a spusu notairulu, ca mi-a venitu Bescheidulu dela Statthaltere; sambata este Amsttag, se me ducu la Vorsteher se mi'lu dea. Acelu jargonu incepu se dispara dela 1867, incocce, a facutu inse locu la altulu si mai barbaru. „Se te duci la solgabirou, se'ti dea valosu la instantia, ca se nu te bintatu esca, se nu dai de birsag si de nyomorusag, ca gystulu adau este si pe capulu teu.

Nu cumva carturarii romani dintre munti se treca acei barbarismi in dictionariu, numai pentru-ca bietulu poporu strimtoratu de calamitati nenumerate, cauta se'i intrebuintiedie faia cu invasiunile? Credu ca nu, nicidecumu.

Din tote acestea inse tragemu totu invetiatur'a de mai inainte, ca generatiunile actuali nu mai au nici-o di de perdutu, ci trebue se grabesca a'si crea si fiesa intrég'a limba nationala, daca voimu se fimu natiune intru tota puterea cuventului, era limba nationala fara purificarea ei de strainisme exotice, de care nu se simte nici cea mai mica trebuintia, nu se pote nici cugeta.

Spre a invedera si mai bine principiulu circulatiunei, dn. Hasdeu aduce de exemplu limb'a englesa ca pe cea forte amestecata. Unu scriitoriu si-a datu ostene'la de a clasifica cele 40 mii de cuvente din dictionariulu anglu alu lui Robertson, dupa originea lor, si au aflatu de origine germana numai 13330, era de origine latina 29854, cele germane inse circuledia de trei, de patru, pana si de diece-ori mai multu in viet'a poporului.

La noi proportiunea este tocma inversa, adeca circulatiunea cuventelor de origine latina este neasemenatu mare in limb'a nostra daco-romana, decatu a celor de origine straina. Din nenumerate exemple auctorulu aduce pe unulu, care pote se surprinda pe multi. Cuventulu slavonescu dragu (de unde dragoste si dragostescu) este cunoscutu in tote partile si clasele romanimei, usulu acestuia inse in proportiune cu usulu mai multoru cuvente de origine latina este de 100 de ori mai raru.

Catra finea acestui tractatu auctorulu sustine cu dreptu cuventu, ca marele principiu alu circulatiunei s'ar potea privi ca petra cea angulara a edificului, si ca ceea ce se chiama fisionomia unei limbi, nu este altu-ceva, decatu rezultatulu circulatiunei; era fisionomia totala a limbei se compune din fisionomiile sale partiale: fonetica, tonica, morfologica, sintactica, lexica, ideologica, resultandu fiacare dintru o cerculatiune deosebita.

Prete §. 20 Despre limbile antice si limbile moderne, cumu si prete §. 21 Despre limb'a poetica, trecu inadinsu, fara a le mai face analis'a, lasandu in grija celoru competenti in materia: me oprescu pu cinu inca numai la tractatulu despre Etimologia §. 22 pag. 128—146), ca ramura de sciintia, asupra careia filologii moderni nu se invoiescu nici chiaru intru a'i da o definitiune unica, care se satisfac pe toti. Etimologia se ocupa, precumu bine scimu, cu derivatiunea cuventelor; dara din acelea studie migalose au resultatu si pana acuma la noi, ca si la filologii altoru popora, o multime de hipotese fara picu de simbure, confusiuni si absurditati, in catu au tota dreptatea acei scriptori cari tienu, ca atatu etimologia vechia filologica, catu si cea noua linguistica, suntu forte periculose (pag. 131). Mie unuia mi se pare, ca confusiunea babilonica in derivatiunile etimologice cresce cu atatu mai multu, cu catu a crescutu „predilectiunea cea exagerata pentru sanscrita si erasi sanscrita,“ precumu se exprima autorulu la pag. 105. Dara limb'a romanescă mai este maltratata si torturata cu derivatiuni etimologice, nu numai prin ceea ce se dice pedanteria de carturari, ci si din alte motive inspirate de celu mai pronuntiatu egoismu politico-nationale. Daca dn. Cihac a cautatu si aflatu cu ajutoriulu etimologiei cultivate de densulu mii de cuvente slavice in limb'a nostra; apoi nu este asia multu, de candu unii pseudo-filologi germani punendu etimologia la tortura cu verige si cu scobe de otielu, mai multe mii de cuvente romanesci le presentara ca germane, sau daca voiti dace, ca ci adeca dupa densii Dacu si Deutsch denota una si aceeași natiune si limba; asia combinandu teori'a lui Cihac cu teori'a unoru germani, sau sumandu la unu locu ²/₅ cuvente slavice cu 12 mii cuvente ca daco-nemtiesci, noue nu ne mai remane nici macaru capulu si ochii, pentruca dupa ei capu este din Kopf si ochiu este coruptu din Auge.

Din conclusiunile autorulu adunate la pag. 145 resulta, ca studiulu etimologiei pre catu este de greu, migalosu si chiaru periculosu, pe atata e si necessariu.

§. 23. Resumatulu, cu care autorulu inchiaie acestu studiu alu seu, ilu va intielege bine si deplinu numai acelu ce nu 'si va fi pregetatu a ceti cartea intréga. De altmintrea studiulu acesta filologicu se continua in partea III sub titlu; Linguistica in specie, din care au si esitu vre-o 3 cole, care inse nu facu obiectulu analizei de faia.

Credindu ca cu analis'a, de si camu fugitiva, facuta acestui studiu nou alu d-lui Hasdeu, am indigitatu atatu cuprinsulu catu si importantia lui, me resumu si dicu: Sciintia lingvistice, de si inca tenera si frageda, s'au apucatu totusi chiaru si de limb'a nostra ca se o studiedie, inse cumu? facendu multi cu ea cumu amu dice, experimentum in corpore vivo. In acelasi timpu la noi a casa amutiandu vocea filologiloru de profesiune, sau prin morte, sau apasati de betranetie extreme, ne pomeniramu ca si aroga dreptu de regulatori ai limbei, nu barbati carii se 'si fia luatv vreodata cultivarea ei

de problema a vietiei lor, ci cu totul altii, din alte sfere ale activitatii omenesci, intre cari mai multi ómeni tineri farmecati mai virtosu de unu dialectu, ori si numai de unu jargonu alu vreunei comune urbane mai mari, cu care audiulu lor s'a dedatu dela nascere. O anarchia rusínosa ne amenintia limb'a si prin urmare onórea nationala. Dn. Hasdeu vine cu studiile sale si apostrofandu pe carturarii pamenteni si straini, le dice se contenésca cu acestu vagabundagiu lingvisticu, se reincépa de acolo de unde au incetatu betranii, se se puna pe studiu fórte seriosu, se se abata iute dela nefast'a idea de a da natiunei romanesci o limba de moda cá tóte modele efemere, ci se lucre din respoteri la inaltierea unui edificiu maretiu si fórte durabile, care se merite in adeveru numele sublime de *l i m b ' a n a t i o n a l a c o m u n a*, fara care nu este natiune. Si dn. Hasdeu asternandu mai bine calea sparta de betrani, arata carturariloru si directiunea in care avemu se o continuamu.

Acestea si altele suntu dupa mine, calitati ale studiului seu, care merita a fi remunerate cu premiulu Eliadu de 5000 lei noi *).

Bucuresci, 1 Aprile 20 Martiu 1881.

G. Baritiu m. p.,

Analís'a opului titulatu

Studie asupr'a constitutiunii romániloru,

*sau explicarea pactului nostru fundamentalu din 1 Iuliu 1866.
De GG. Meitani. Bucuresci 1880.*)*

Comentariile facute legiloru fundamentali si altoru legi sanctionate, scrise bine si propagate intieptiesce, suntu nu numai folositórie, ci in casuri nenumerate chiaru necesarie. Ele destépta consciinti'a drepturiloru omenesci, nutrescu totodata respectulu cátra legile statului. Considerate din acestu punctu de vedere studiile onor. domnu GG. Meitani intrate la concursu pentru unu premiu academicu, eu unulu salutu publicarea loru cu bucuria.

In tóte tierile libere una din grijile principali ale guberneloru si ale scólei este, cá se propage la poporu prin tóte calile si midilócele cunoscinti'a legiloru fundamentali si notiuni cátu mai multe din legile civili, administrative si penali. In statele unite nordamericane constitutiunea republicei se vede aipta pe table elegante, pe la localuri publice, chiaru si pe la asiá numite hoteluri. In mai multe staturi europene, compendie poporane de legi se dau in manile scolariloru din clasele primarie, se propunu si se explica la intielesulu loru. Are deci dreptate dn. Meitani, cându in prefatiunea sa dela fasc.

*) Dupa ascultarea acestei recensiumi citite odata in siedintia privata si a dou'a óra in presentia regelui, acelu premiu s'a si votatu dlui Hasdeu cu majoritate de 2/3 a membriloru adunati.

***) Cetita in comisiunea academiei romane din Bucuresci, esmisa pentru censurarea cartiloru de concursu la premie. Red.

III pune temeiu mare pe necesitatea de a se comenta si cunósce constitutiunea tieriei, si totu asiá dreptate are, cându pune la unu fasciclu cá nota urmatóriele sententie pronuntiate si scrise de cátra onor. domnu Ioan Ghica senatoru si totuodata presiedente alu academiei: (vedi fasc. IV).

Convinsu de multu despre necesitatea comentarielor de natur'a acestora, amu cititu si eu pe ale dlui Meitani cu atentiunea de care este capabila etatea mea inaintata si amu aflatu, cá de si acestea nu semena a fi scrise cá se petruna la masele poporului, puçinu preparate pentru studie de acestea, ele inse merita cu atátu mai multu atentiunea classeloru midiulocie, trecute celu puçinu prin scólele medie, si chiaru pentru jurisconsultii de profesiune potu fi de mare folosu in o multime mare de casuri si anume in acelea, unde se tragu paralele instructive intre constitutiunea romaniloru si intre constitutiunile mai vechi si mai recente ale altoru staturi libere.

Din studiile dlui Meitani s'au depusu la concursu in terminulu prevediutu de regulamentulu academiei, cei de antai trei fascicli, voluminosi destulu, pentru cá se póta trece si de ceea ce numimu volume ori tomuri.

In fasc. I dupace lauda in prefatiune asiediarea principiului de domnia hereditaria, indata la inceputulu studiului seu dá definitiunea statului, ocupanduse apoi si de opiniunea respectiva a lui I. I. Rousseau, cumu si de natur'a staturiloru antice, trece la cele doue cestiuni de supremu interesu :

Ce este natiunea? Ce este poporulu?

Ajungèndu apoi cu aplicarea ce face pàna la congresulu si la conventiunea din Paris (1856—1858), definesce granitiile Romaniei si isi dá respunsu la o alta intrebare: Pàna unde se intinde gintea romana? Constata apoi in termini categorici, cá teritoriulu Romaniei este nealienabile.

Dela pag. 26 inainte dá câteva definitiuni, ale cuventului constitutiune, a dreptului politicu, publicu, si publicu europènu; atinge perderea Basarabiei si vorbindu despre congresulu dela Berlinu, atinge si art'a politica a lui Machiavelli, voiesce mesuri severe atátu contra cessiunei de teritoriu, cátu si contra colonisarei cu elemente straine. Ttrecèndu la statistic'a poporatiunei rurale, trage mai multe paralele, pàna ce ajunge si la relatiunile din Angli'a.

Dela pag. 101 incepe si continua cu comentarea dreptului publicu si a partiloru sale; vorbindu pe largu despre naturalisare, se ocupa si de cestiunea evreiloru, de importantia proprietatiloru rurali, la care nu voiesce se admita pe straini; patri'a o numesce sentimentu santu alu iubirei cátra marea unitate a statului.

Pe paginile 173—180 auctorulu sustine o doctrina, asupra careia me simtiu obligatu a trage atentiunea toturor romaniloru, cáci adeca dsa maneca dela principiulu: *Unitatea nationala este mai puternica de cátu unitatea politica.* Preste totu lupt'a dlui Mei-

tani contra cosmopolitismului vagabundu se intinde că unu firu rosiiu prin o parte mare a studiului seu.

De aci până la finea acestui fasciclu comentatorulu ne arata, cumu intielege dsa egalitatea.

Tendenti'a auctorului si spiritulu in care comenté-dia constitutiunea patriei sale, se cunósce de ajunsu din fasc. I. Dara si in urmatorii fasciclii sunt tractate cestiuni importante. Asia in fasciclii II dupa ce permite scrisórea onor. domnu A. Cretiescu primu presedente la in. curte de cassatiune, intrandu in studiu, se ocupa de organisarea drepturilor politice, intóna din nou egalitatea, recomanda studiarea trecutului, a istoriei nóstre, analisé-dia aristocrațiile feudale, esplica ce trebuie se fia legea si ce libertatea civila, personala, politica; aduce esemple din Angli'a, Franci'a, Belgiu; esplica cumu se fia intielesu si aplicata arestarea preventiva numai cá esceptiune, liberarea pe cautiune, respingerea fortiei prin fortia, confiscarea averiloru cá pedépsa, o condamna; aci in sa vine la legea vamiloru si la monopoluri, unde incapu esceptiuni; arata cumu pedéps'a mortiei in Romani'a este desfintiatu.

De aci inainte tractandu inca pe largu despre dreptulu de proprietate, sustine in opositiune flagranta cu comunistii si cu toti banditii, că de cându lumea, societate prospera a fostu numai acolo, unde proprietatea a fostu temeli'a, pe care s'au asiediatu organisarea statului. Inchiaie cu comentarea proprietatiei daté tieraniloru si cu a sclaviei de altadata.

Fasc. III. In prefatiune spune, că a urmatu metodu exegeticu, face unu studiu in sboru de pasere asupra celoru mai insemnati publicisti cunoscuti, cari au scrisu despre dreptulu constitutionalu. In textu desvólta ide'a libertatiei de consciintia, libertatea culteloru; necesitatea absoluta a religiunei, fãra care omulu nu póte traí in lumea acést'a: toleranti'a religiósã in Romani'a; persecutiunile religiósẽ; religiunea mosaica; dogm'a lui Mahomedu; principiile religiunei crestine: iubiti-ve unii pre altii; traiti in pace si in armonia; esercitiulu culteloru; egalitate perfecta intre cultulu religiuniloru recunoscute până astadi; legea sinodala din 1872; despre tienerea registreloru starei civile; casatori'a civila si eclesiastica; controversa. Libertatea instructiunei e tractata pe largu dela pag. 81—122.

Dela pag. 122 se discute institutiunea pressei si libertatea, cumu si licenti'a. desfrenarea ei si pedepsele de a se dicta prin juriu.

Dela 171 inainte apara in termini categorici secretulu scrisoriloru si alu depesieloru telegrafice, asemenandu epistol'a depusa la posta cu o cetate ce nu se póte atacã. Ací apoi atinge si interesele comerciali si pre cele politice; trece la monopolulu posteloru si arunca intrebarea, daca judecatoriulu de instructiune póte sau nu, a strabate in biroulu telegrafo-postalu.

Dela pag. 303 se intinde asupra importantelui dreptu de intrunire, de asociari, pe care le afla fórtẽ folositórie.

Dela p. 229 vine cercetatu dreptulu de a adresã petitiuni la autoritatile publice si dreptulu de a trage la

respundere pe functionari; dupa acestea vorbesce érasii despre nationalitate dicéndu, „cã acést'a nu se conserva, decâtu prin legatur'a ce aprópie, unesce si stringe pe omu de tier'a sa.“

La pag. 260 estradarea refugiatiloru politici este oprita. Strainulu este consideratu cá unu adeveratu óspe; acesta inse nu trebuie se abusedie de acéstã situatiune. Ací autorulu memoré-dia templele de refugiu din anticitate, apoi Aten'a si Rom'a, in fine pe renumitulu Vattel despre indatorirea estradariloru.

Acesta este cá intr'o cója de nuca cuprinsulu celoru trei fasciclii. In ce directiune va continuá si cumu va terminá dn. autoru acesteã studie ale sale, se va cunósce mai tardiu. Eu din parte'mi amu cetitu si fasc. IV si aflu, că se continua in aceeași directiune si in același spirit.

Aflandu eu atâtea idei pretióse in acesteã studie, cumu si aplicarea loru in partea cea mai mare nimerita la gradulu de cultura, la recerintiele actuali si viitórie ale natiunei si patriei romane, nu hesitediu a le recomandã pentru premiulu statului Georgie Lazaru. Bucuresci Martiu 31 st. v. 1881.

G. Baritiu m. p.

Flor'a phanerogama

din fostulu Districtu alu Naseudului.

De Florianu Porcius, Cav. alu ordinului corónei de feru class'a III. vice-capitanu emerit.

(Urmare).

I. Monocotyledone.

Potamogeton Tourn. *Broscaritia*. (Notatóre).

P. natans L. *Br. notatóre*. Pre lacuri mici la Naseudu.

P. pusillus L. *Br. mitité*. Pre parae la Rodn'a-vechia si nóua, Sãngiorgiu, Naseudu si Rusii-munti.

P. crispus L. *Br. crétia*. In apa stagnanta la Rusii-munti.

Calla L. *Cód'a smeului*.

C. palustris L. *C. sm. de paludine*. Pre morasteni la Cosn'a.

Lemna L. *Lentitia*. (Sdrétie la Rodn'a).

L. nimor L. *L. mica* (Linte selbateca). Pre parae si balti.

Typha-Tourn. *Papura* (Spetéza, Siovaru).

T. latifolia L. *P. lata in foi*. Lãnga parae, balti, lacuri.

Sparganium Tourn. *Busduganu*.

Sp. ramosum Huds. *B. ramificatu*. Lãnga parae, balti, lacuri, valcele, riuri.

Sp. simplex Huds. *B. simplu*. Totu acolo, inse mai raru.

Sp. natans L. *B. notatoriu*. Lãnga lacuri la Rodn'a-vechia si Naseudu.

Cyperus L. *Caprisioru*.

C. fuscus L. *C. brunetu*. Pre locuri apatóse séu inundate, pre paludine.

C. flavescens L. *C. galbinu*. Pre asemenea locuri, inse mai raru.

Scirpus L. *Pipirigu*.

Sc. Tabernaemontani Gmel. *P. tabernemontanu*. Pre locu paludinosu la scald'a Antoni'a langa Rodn'a-vechia.

Sc. sylvaticus L. *P. selbatecu*. Langa parae, riuri si valcele.

Sc. digynus Godr. (Sc. maritimus L. β . digynus). *P. digynu*. α . compactus Krock.

β . macrostachys Willd. Ambele forme langa parae, valcele, riuri la locu morastenosu. Eu amu aflatu in acestu tienutu plante numai cu 2 stigme.

Heleocharis R. Br. *Pipirigutiu*.

H. palustris L. *P. de paludine*. Langa lacuri, parae, riuri pre locuri paludinoase.

β . gracilis (Scirpus varius Schreb. Eleocharis filiculmis S. E. Tr. 3669). Totu la asemenea locuri, inse raru.

H. ovatus Roth. *P. ovatu*. Inca pre asemenea locuri.

Schoenus L. *Bumbusioru*.

Sch. compressus L. *B. compressu*. La Rodn'a-vechia pe locuri uliginose, inundate.

Eriophorum L. *Lanaritia*. (Bumbacaritia, Bumbacu de campu).

E. gracile Koch. *L. gracila* si

E. angustifolium Roth. *L. angusta in foi*. Ambele specii pre locuri turfose-morastenoase la Cosn'a.

E. latifolium Hoppe. *L. lata in foi*. Pre locuri uliginose in regiunea montana.

E. vaginatum L. *L. vaginata*. La asemenea locuri in reg. montana si subalpina.

E. Scheuchzeri Hoppe. (E. capitatum Host). *L. capatienosa*. Pre alpele Ineu la laculu „Lala“, 1903 metri.

E. alpinum L. *L. alpina*. Dupa B. Tr. 2210, S. E. Tr. 3692 si F. Fl. Tr. 3044 indicata pre alpii Gemenea, Corongisii si la laculu „Lala“ nu amu aflatu in acestu tienutu. La laculu „Lala“ provine numai E. Scheuchzeri Hoppe.

Carex L. *Carice*. (Rogozu).

C. dioica L. *C. dioicu*. Pre locu morastenosu la Cosn'a.

C. divulsa Good. *C. desbinatu*. Prin bercuri, raru.

C. muricata L. *C. ghimposu*.

α . forma gen. Pre locuri umede.

β . virens (C. nemorosa Lummitzer). Pre locuri umede si deodata umbroase.

γ . bracteis longissimis (C. virens Lam). Totu pre locuri umede si umbroase, inse raru.

C. vulpina L. *C. rosietecu*. Pre locuri apatoase la Naseudu.

β . interrupta (C. nemorosa Rebent, non Lumn.). Totu la asemenea locuri, mai raru.

C. teretiuscula Schk. *C. rotundioru*. Pre locuri morastenoase la Cosn'a.

C. panniculata L. *C. paniculatu*. Pre locuri uliginose, langa parae in reg. montana.

C. curvula All. *C. incurbatu*. Numai la virvulu alpiloru Ineu si Gemenea la 2000 m.

β . Rodnensis mihi. Bractela infima linearis-subulata, asiá de lunga catu intréga spic'a (20—30 $\frac{m}{m}$). Plánt'a pana la 0.34 m. inalta. Totu acolo, raru.

C. atrata L. *C. negriciosu*. Pre toti alpii dela 1800 m. in susu.

β . rhizogyna mihi. Peduncululu spicei feminine infime forte lungu si provenitoriu dela bas'a culmului (paiului), intocma cá la C. transilvanica Schur. Totu acolo, inse raru.

C. fuliginosa Schk. *C. funinginosu*. Pre alpii Ineu, Stolu, Galati, Gemenea, Obersi'a-Rebri.

C. tomentosa L. *C. tomentosu*. Pre locuri umede de comunu.

C. montana L. *C. montanu*. Prin tufisiuri si pre la marginea silveloru frondose in reg. inferióra si montana.

C. Czeczii Ianka. *C-le lui Czech*. Dupa exemplariile primite dela loculu originalu Ganciu difera de C. montana prin bractelele foioase si lungi la spicele feminine infime. Prin tufisiuri, inse raru, in societate cu C. montana. Amu aflatu inse si de acelea plante, la care dintre 3 culmi provenitori din aceeași radacina unulu a avutu o bractela foioasa si lunga la spic'a feminina infima, pre candu la ceialalti 2 culmi au fostu acestea bractele tare scurte, cá la C. montana L. form. gen.

C. praecox Iacq. *C. de primavéra*. Acest'a infaciosiéza multe forme in acestu tienutu, si anume:

α . forma gen.

β . transilvanica (C. transilvanica Schur). Se distinge de form'a α prin peduncululu lungu alu spicei feminine infime, care provine dela bas'a (colulu) culmului. Spic'a contine inse mai multe floricele (fructe), si nu numai 5—6 cá la C. gynobasis Vill.

Ce se tiene de form'a radacinei, de form'a, marimea si perositatea fructeloru, consuna deplinu cu form'a α si difera de C. gynobasis Vill.

La cele mai multe plante ale acestei forme posedu toti culmii provenitori din un'a si aceeași radacina pedunculi lungi la spicele feminine infime, inse câte odata suntu unii dintre acesti culmi cu pedunculi scurti si toti adunati la virvulu culmului, incatu o parte dintre acesti culmi presenta form'a β si alta parte form'a α .

γ . ambigua mihi (An C. rhizogyna S. E. Tr. 3793 a. — C. basilaris Iord). Se distinge de form'a β prin aceea, cá tote spicele feminine infime suntu lungu pedunculate (constantu la toti culmii), inse posedu numai câte 5—8 floricele (nu mai multe), precumu si prin tempulu intar diatu alu infloirei (2—4 septemani). Abstragendu dela form'a radacinei, dela form'a, nervositatea si perositatea fructeloru, infaciosiéza form'a γ unu C. gynobasis Vill. in miniatura.

δ . anomala Ianka. La acest'a suntu spicele feminine la virvu masculine.

ϵ . monoica mihi. Numai cu un'a singura spica la virvulu culmului, care este deasupra masculina si de desubtu feminina, ori si vice versa.

ζ . reflexa Hoppe.

Afara de modificatiunile indicate mai susu provinu plante cu bractele tare scurte, séu cu bractele lungi, uneori asiá de lungi, incatu intrecu preste spic'a masculina din virvulu culmului, apoi bractelele suntu uneori fara vagina, éra de alteori au o vagina pana la 9 $\frac{m}{m}$ lunga.

Tote acestea forme provinu pe colini in reg. inferióra parte singuratece si parte in societate.

C. polyrrhiza Wallr. (C. umbrosa Hoppe — non Host). *C. intufasiatu*. Prin poieni, langa paduri frondose, in reg. montana si subalpina.

C. flava L. *C. galbinu*. Pre locuri umede, paludinoase.

C. bryzoides L. *C. tremuratoriu*. Prin paduri de fagetu si bradetu, si prin tufisiuri, in reg. inferióra si montana.

C. canescens L. *C. sioreciu*. Pre locuri turfose, uliginose séu paludinoase, in reg. montana, subalpina si alpina.

β . longe bracteata (C. Kanitzii mihi). Totu la asemenea locuri, inse raru.

C. Personii Sieber. *C-le lui Personi*. Pre locuri uliginose in reg. alpina, raru. Diferinti'a intre C. canescens si C. Personii este tare subtila.

- C. leporina** L. *C. iepurescu*. Pre locuri umede.
- C. lagopina** Wahlbrg. (*C. aproximata* Hoppe). *C. trispicatu*. La laculu „Lala“ pre alpele Ineu. Deci e delaturata dubietatea indicata in F. Fl. Tr. 3077 despre provenirea acestei specii in Transilvania.
- C. stellulata** Good. *C. stelatu*. Pre locuri umede.
- C. Grypos** Rchb. *C. intortocatu*. Pre alpi.
- C. elongata** L. *C. prelungitu*. Pre locuri turfóse la Cosn'a.
- C. remota** L. *C. remota*. Prin tufisiuri la locu umedu.
- C. bicolor** Abl. *C. bicoloru*. Pre alpele Isvorulu-mare la locuri umede si arenóse, unde l'amu aflatu mai dint'au in anulu 1859.
Acésta specie nu e indicata nici in F. Fl. Tr. si nici in S. E. Tr.
- C. vulgaris** Fries. *C. vulgaru*. Pre locuri turfóse, paludinóse, uliginóse, ici colea, pana pre alpi.
- C. rigida** Good. (*C. saxatilis* Willd). *C. tiapenu*. Dupa B. Tr. 2149, — F. Fl. Tr. 3086, — N. M. E. p. 34 indicatu pre alpii dela Rodn'a Virvulu-omului si Gemenea nu amu aflatu. Pre acesti alpi amu vediatu numai *C. vulgaris*.
- C. dacica** Heuff. (Ung. Diagn. p. 130. H. Ban. p. 185 Nr. 1897). *C. dacicu*. La Naseudu langa marginea unui lacu.
- C. Bueckii** Wimm. (*C. banatica* Heuff. H. Ban. p. 186 Nr. 1899. Ung. Diagn. p. 129. O. b. z. 1866 p. 105 ff.). *C. de Banatu*. Langa marginea unui lacu la Naseudu.
- C. acuta** L. *C. taiatiosu*. Pre praturi umede, uliginóse, la marginea de lacuri.
- C. digitata** L. *C. degetatu*. Prin paduri si tufisiuri in reg. inferióra.
- C. ornithopoda** Willd. *C. curbatu*. Prin paduri subalpine.
- C. limosa** L. *C. de noroiu*. Pre morastini, langa lacuri.
- C. pallescens** L. *C. palidu*. Pre locuri umede.
- C. pilosa** Scop. *C. perosu*. Prin paduri in reg. inferióra si montana.
- C. capillaris** L. *C. capilaru*. Pre pascatoriile subalpine si alpine.
- C. sylvatica** Huds. *C. selbatecu*. Prin paduri si tufisiuri la locu umedu.
- C. distans** L. *C. distante*. Pre locuri umede.
- C. Michellii** Host. *C-le lui Micheli*. Pre colini, ici colea.
 β . gynobasea mihi. Spic'a femenina infima lungu pedunculata si provenitóre dela bas'a culmului.
 γ . incompleta mihi. Fara de spice femenine, numai cu un'a singura spica masculina la virvulu culmului. Ambele forme β si γ mai raru cu form'a gen.
- C. tristis** M. B. (F. Fl. Tr. 3125 si posibilu S. E. Tr. 3757). *C. tristu*. Pre toti alpii cu substratu de varu.
 β . Baritiana mihi. Spic'a infima tare lungu pedunculata si provenitóre dela bas'a culmului, cá la *C. transilvanica*. Totu acolo, inse raru.
Pluralitatea spiceloru masculine la virvulu culmului este caracteristic'a acestei specii, prin ce se deosebesc de *C. sempervirens* si ferruginea, si numai fórte arareori — se póte dice esceptionalmente — provinu esemplarie numai cu o spica masculina.
- C. sempervirens** Vill. (*C. ferruginea* Schk. — non Scop). *C. sempervirente*. Dupa B. Tr. 2174, — F. Fl. Tr. 3122 si S. E. Tr. 3757 b. rigida, indicatu pre alpii dela Rodn'a Virvulu-omului, Rotund'a, Corongisiu se referesce fara indoiala la speci'a precedenta. Nici *C. sempervirens* Vill. si nici *C. ferruginea* Scop. form. gen. nu amu aflatu in acestu tinentu.
- C. clavaeformis** Hopp. *C. maciucatu*. Dupa S. E. Tr. 3775 indicatu pre valea cátra Rodn'a-nóua nu amu aflatu.

- C. hirta** L. *C. urtiosu*. La locuri umede de comunu.
 β . hirtaeformis Pers. Totu la acestea locuri, inse raru.
- C. Pseudo-Cyperus** L. *C. caprisiorescu*. Pre locuri paludinóse, uliginóse, langa lacuri.
- C. glauca** Scop. *C. albastriu*. La marginea unui lacu la Naseudu.
- C. paludosa** Good β . Kochiana (*C. Kochiana* D. C.). *C. de paludine*. Pre locuri paludinóse, langa lacuri.
- C. riparia** Curtu. *C. de tiermuri*.
a. forma gen.
 β . Nasodiensis mihi. Spica femenina infima fórte lungu pedunculata, si peduncululu provenitoriu din vagin'a foiéi infime.
 γ . androgyna mihi. (An *C. riparia*. b. *paludosa* & androgina S. E. Tr. 3810 b.). Spicele masculine la basa femine.
Pre locuri paludinóse, langa lacuri, parae. Formele β si γ mai raru.
- C. vesicaria** L. *C. besicosu*, si
- C. ampulacea** Good. *C. inflatu*. Ambele specii la marginea de lacuri, pre locuri uliginóse.
(Va urma).

PARTEA OFICIALA.

Nr. 87/1881.

Procesu verbalu

luatu in sedinti'a din 28 Februaru 1881 a comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Presiedinte: Iacobu Bolog'a, vice-presiedinte. Membri presenti: Br. D. Ursu, El. Macelariu, I. V. Rusu, Ios. St. Siulutiu, Vis. Romanu, B. L. Harsianu, I. Popescu, Zach. Boiu, Part. Cosm'a, Eug. Brote, N. P. Petrescu.

Secretariu: Georgiu Baritiu.

§. 81. Ad Nr. 13/1881 Ioanu Ivanu fiulu preotului Dimitrie Ivanu din Mohu, studentu in cl. VII la gimnasiulu de statu din Sibiu, cu testimoniu semestralu destulu de bunu, róga pe Asociatiune pentru o subven-tiune in bani.

— Nefindu votatu de cátra adunarea generala nici unu fondu pentru subventiuni transitorie, cererea nu i se póte implini.

§. 82. Ad Nr. 34/1881. Dlu vicariu alu Silvaniei Alimpiu Barboloviciu transmite, sub dat'a din 16 Ianuariu a. c. protocolulu luatu in sedinti'a adunarei generale a despartimentului Nr. XI, tienuta sub presidiulu domniei sale cá directoru in Símlu Silvaniei in 22 Iuliu n. 1880. Din acelu protocolu aflamu, cá dupace fostulu actuariu alu despartimentului dlu Daniilu Delleu 'si-a datu dimissiunea motivata, adunarea o-a si primitu; ér' dupace se ceti protocolulu adunarei generale tienute la 16 Iuliu 1878 in Basesci, presidiulu rugatu se dea informatiune despre executarea decisiuniloru luate in acea adunare, acest'a descopere cauzele, cari se paru a fi fostu fórte grave, pentru care adunarea destinata a se con-

vocá pe a. 1879 la comun'a Ciseriu, nu s'a potutu tiené, precumu nici ale comitetului; nu a fostu cu putintia nici executarea decisiuniloru luate in adunarea dela Basesci. Dupace periodulu de 3 ani alu activitatiei comitetului es-pirase, adunarea procede la alegere noua de 6 membri actuali, de 4 suplenti si unu actuariu; loculu adunarei generale pe 1881 se defige la comun'a Cehu in septem-an'a dupa Rusalii; se mai decide, cá membrii comite-tului se fia convocati ad personam, ér' publiculu atátu prin diarie, càtu si prin dnii protopopi.

— Conclusele adunarei generale din despartiem-en-tulu XI se ieau spre sciintia; alegerile membriloru co-mitetului se confirma pentru periodulu prevediutu in re-gulamentu.

§. 83. Ad Nrii 35, 36 si 39. Invetiaceii de me-serii, anume: de cococaria Nicolae Campeanu in Sibiiu; Todoru Maioru de cismaria in Székely-Keresztúr; Ioanu Ratiu si Nicolae Comsi'a ambii din comun'a Racoviti'a aflatori in Sibiiu la maestrulu mesariu Iosef Bell — sub-sternu atestatele loru de invetiatura si portare buna, cesti 2 din urma prin mijlocirea dlui parochu Petru Florianu.

— Atestatele fiindu satisfacátorie, suntu a se con-servá in archivu, pàna càndu se voru transpune alaturea cu altele la societatea „Transilvani'a.“

§. 84. Ad Nr. 43/1881. Dlu canonicu Elia Vlassa, nou alesulu directoru alu despartimentulu XX din Blasiu, transmite protocolulu siedintiei subcomitetului, tienute in 16 Ianuariu, cuprindietoriu de 5 puncte, dintru cari se vede, cà dupace dlu canonicu Elia Vlassa insiste cu per-severantia asupra dimissiunei sale, subcomitetulu s'a con-stituitu numai in modu provisoriu, alegunduse de cassariu Dr. I. Ratiu, ér' de notariu Elia Chirila; mai departe cà pàna in 13 Iuliu a. trecut, dela 25 membri s'au in-cassatu 155 fl. mai tardiu la 2 ocazioni alti 35 fl. v. a. care sume s'au si inaintatu la cass'a Asociatiunei tran-silvane. Dupa aceste se ieau in discussiune cerculariele si intimatele comitetului centrale din 7 si 24 Decembre, cumu si script'a comitetului espositiunei, si se decide, cá spre a inaintá mai cu bunu resultatu scopurile respec-tive, pe 11 Febr. st. n. se se convóce o adunare estra-ordinaria a despartimentulu; in fine se comunica in copia si consemnatiunile membriloru fundatori, pe viatia si or-dinari din Blasiu si de prin vecinatate in nr. de 31, afara de cei cari au tramisu tacs'a de 5 fl. de adreptulu la comitetulu centralu din Sibiiu.

— Tóte lucrarile subcomitetulu XX cuprinse in acelu procesu verbale alu seu, se ieau spre placuta sciintia, cu atátu mai vîrtosu, cà acestu subcomitetu este unulu dintre cele puçine, cari prin activitatea loru pa-triòtica si nepregetátoria dau esemplulu celu mai demnu de imitatu.

Catalogulu membriloru s'a transpusu redactiunei „Transilvaniei,“ spre a regulá dupa acela espeditiunea esemplarielor.

§. 85. Ad Nr. 53/1881. Protocolulu adunarei ge-nerale a despartimentulu VI (Dev'a) tienute in 4/16

Dec. 1880, insoçitu de raportulu dlui protopopu Ioanu Papiu alesu directoru in aceeași siedintia arata, cà fostulu directoru dlu dr. Lazaru Petco din diverse cause nu a fostu in stare se convóce vre-o adunare generala dupa cea din urma tienuta la Hunedór'a in 29 Iuniu 1876, adeca inainte cu 4^{1/2} ani; dar' in același timpulu nici ma-caru subcomitetulu nu s'a potutu intruní, prin urmare nici nu s'a lucratu nimicu, si cà actele se afla in dis-ordine, ér' acum si adunarea acést'a este convocata fara nici o programa. Dupace se alege unu actuariu si se decide a se face parastasu pentru sufletulu lui dr. Ios. Hodosiu, adunarea pasiesce la alegerea de directoru si de membri ai subcomitetulu, dupace periodulu celoru vechi a espiratu; ér' apoi ascultatulu fiindu raportulu cas-sariului despre starea cassei, acest'a transpune nou ale-sulu directoru sum'a de 28 fl. v. a. impreuna cu tóte actele prezentate adunarei prin dlu directoru in nr. de 156 bucati, cari se dau in grij'a si raspunderea nou ale-sulu actuariu, spre a le pune in ordine si a le dá in revisiune subcomitetulu. Loculu viitórei adunari gene-rale a despartimentulu se anumesce Dobr'a.

Dlu Ioanu Balomiri refusa verificarea protocolulu, din cauza cà acela nu cuprinde si numele membriloru càti au participatu la acea adunare.

— Alegerea noului subcomitetu si a directorulu seu se confirma. Celelalte puncte cuprinse in protocolulu acelei adunari se ieau spre sciintia cu acea observare din partea acestui comitetu centrale, cà numerulu conside-rabile alu barbatiloru romani de cultura superióra, do-miciliati pe o parte mare a teritoriulu din comitatulu Hunedórei, va scí se-si concentre poterile sale, si pentru inaintarea scopuriloru Asociatiunei nóstre, cu atátu mai vîrtosu, cà sentinti'a: „ajuta-te singuru si atunci iti va ajutá si Ddiu,“ este si remane adeveru eternu.

§. 86. Ad Nr. 59/1881. Raportulu dlui profesoru dr. Constantinu Moisilu dela Naseudu din 8 Febr. a. c. in care adeveresce primirea cercularieloru si intimatelorlu acestui comitetu inaintate de aici incependu din 18 Sep-tembre anulu tr. sub Nrii 236, 369, 377, 381 ex 1880 apoi sub 9 din a. c., la cari tóte observa cà, in tienu-tulu Naseudulu inca nici pàna in diu'a de adi nu este infiintiatu despartimentulu prevediutu in unele decisiuni ale adunariloru generale; ér' circulariulu de sub Nr. 369 'i-a datu ocaziune de a mai face o incercare pentru in-fiintiarea unui subcomitetu; cere inse dela comitetulu centralu consiliu si respective implinirea de 4 conditiuni.

— Dupa matura deliberatiune si cumpanire a to-turoru punctelorlu cuprinse in susu citatulu raportu alu dlui profesoru Moisilu se decide, cá se i se raspunda la tóte in sensulu respectiviloru §§-i ai statutelorlu si in con-sunetu cu unele concluse anteriori, luate de càtra doue adunari generale.

Relative la trimiterea fóiei „Transilvani'a“ pentru Naseudu si districtu, redactiunea este autorisata a o tri-mite gratis la cele doue bibliotece dela gimnasiu; ér' in privinti'a altoru espeditiuni din acea fóia are a se con-formá esactu decisiunei luate in adunarea generala dela

Turd'a, si a luá de basa list'a membriloru estrasa din registrele cassariului; in prevedere inse, cá in Naseudu se voru inscrie membri noi, se se puna la dispositiunea dlui profesoru Moisu 10 esemplarie, spre a le a avé de indemana la inscrierea nuoiloru membri.

§. 87. Ad 69. Dlu advocatu Al. Filipu directorulu despartimentului VII (Abrudu), transmite pre lãnga comitiv'a sa din 10 Febr. 1881 procesulu verbale alu adunarei generale, tienuta la comun'a munténa Buciumu sub renumit'a Detunata, escusandu pre subcomitetu pentru intardiat'a transmite cu nesce impregiurari si pedeci locale, prin cari se causase perderea insemnariloru facute cu scopu de a compune din ele procesulu verbalu.

Din cele 8 puncte ale procesului verbalu se constata, cá dupace si acésta adunãre se vediu necesitata a-si alege notariu ad hoc in loculu celui ordinariu absentatu din caus'a morbului, cetinduse rapórtele despre activitatea de preste anu a despartimentului, si despre starea cassei, se alese o comisiune de 8 membri pentru conscrierea de membri noi si incassarea tacselor, ceea ce se si intemplã cu resultatu frumosu, cáci dela 15 membri s'au incassatu 75 fl.; dela 2 membri noi pe viatia anume: dlu Alesandru Danciu proprietariu si directoru de mine si dlu Simionu Caianu medicu montanu câte 100 fl.; ér' dela alti 8 membri noi ordinariu câte 5 fl. si câte 1 fl. pentru diploma; in fine dela 3 membri ajutatori câte 1 fl.; totu atunci dlu directoru Al. Filipu declarã, cá spesele despartimentului le va purtã domni'a sa din alu seu, ceea ce se primí cu aplause; ér' dupace se reintregí comitetulu alegènduse in loculu repausatului Simeonu Balintu in unanimitate dlu Iosifu Jurc'a din Rosi'a, si de controloru dlu Dionisiu Balosu, de locu alu viitórei adunari generale fu anumitu opidulu Zlatn'a, adunarea generala fu inchisa de càtra directoru in ordine buna.

— Resultatele adunarei generale a despartimentului VII se ieau spre placuta sciintia, cá unele cari facu onóre patriotismului confratiloru locuitori din acea regiune. Sumele enumerate in procesulu verbale s'au transpusu la cass'a Asociatiunei cu ocasiunea adunarei generale dela Turd'a. Nou alesulu membru alu subcomitetului se confirma.

§. 88. Nr. 65. Comisiunea esmisa din siedinti'a comitetului dela 15 Ianuariu a. c. in persónele dloru: B. P. Harsianu si Vis. Romanu spre a luá in revisiune computurile de spese facute la inmormentarea colegului dr. Ios. Hodosiu, in raportulu seu din 4 Febr. a. c. propune, cá dupace ratiociniulu cuprinde exactu tóte sumele din alaturatele 14 conturi, se se indrepte la cassa spre a se platí.

— Cass'a este avisata a numerá sum'a de 226 fl. 46 cr. v. a.

§. 89. Nr. 70. Nou alesulu directoru alu despartimentului XX din Blasiu, dlu canonicu Ioanu Antonelli, transmite procesulu verbale alu adunarei generale estrordinarie din 11 Februariu, intru care, conformu dispo-

sitiuniloru primite dela comitetulu centrale s'a alesu altu directoru, dupa care comitetulu declaratulu fiindu de intre-gitu, adunarea puse si astadata la ordinea dilei preparativele pentru espositiunea din 15/27 Augustu si decise a se infintia 2 subcomitete de espositiune, unulu in Blasiu, altulu in D. Santmartinu.

— Alegerea noua se confirma. Celelalte lucrari ale adunarei se ieau spre sciintia.

§. 90. Nr. 76. Ioanu Florea invetiatoriu in Heturiu, se róga prin scrisórea din 2/14 Febr. a. c. cá comitetulu se binevoiésca a doná fói'a Asociatiunei „Transilvani'a“ pentru modest'a biblioteca scolastica si poporala, pre carea comun'a se apuca se o infintieze.

— Se incuviintieza, si redactiunea este autorizata a ingrijí pentru espeditiunea fóiei „Transilvani'a“ la adresa bibliotecii din Heturiu.

§. 91. Nr. 81. Dlu redactoru Nicolau F. Negrutiu se róga a i se trimite fói'a Asociatiunei cu atãtu mai virtosu, cá n'aru avé de unde se reproduca in diariile cari le redigiaza domni'a sa, articlii relativi la espositiunea din 15/27 Aug. a. c.

— Se i se trimita.

§. 92. Nr. 85. Ioanu Bardasiu studentu in cl. II de agronomia din Mediasiu, cá stipendistu alu Asociatiunei substerne atestatulu despre progresulu facutu in studii in semestrulu I alu anului scolasticu 1880/1.

— Spre sciintia.

§. 93. Nrii 378, 379, 380, 383 ex 1880, 10, 14, 28, 32, 40, 46, 48, 49, 50, 75, 60, 61, 62, 64 si 83 ex 1881.

In urmarea conclusului publicatu pe terminulu de 15 Febr. st. n. a. c. pentru dóue ajutórie de câte 25 fl., din cele 16 câte se dau dela societatea „Transilvani'a“ pentru invetiacei dela 8 feliuri de profesioni, s'au presentatu pãna la terminu 21 de tineri cu suplicele lor, ér' unulu dupa terminu la 12 dile. Dintre acestia 7 insi n'au produsu nici unu testimoniu scolasticu, éra 6 insi numai testimoniu de câte 2 séu 3 cl. normale; inse fiinducã generós'a societate „Transilvani'a“ cere fórte intieptiesce de conditiune absoluta, cá concurrentii la ajutóriele sale se fia terminatu cu lauda, déca nu mai multu, celu puçinu 4 cl. normali (primarie), de aceea numai suplicele tineriloru cari au produsu testimonie de 4 cl. normale, pre lãnga aceea au implinitu si celelalte conditiuni prevediute in concursu, s'au potutu luá in consideratiune.

— Ajutóriele de câte 25 fl. v. a. se votéza in unanimitate:

1. Invetiachelului de fauraria Dionisiu Georgiu Popu de nascere din Basesci (Ilyésfalva) comitatulu Selagiului, nascutu in 1863 asediatu pre lãnga contractu la maistrulu Robert Mikola in orasiulu Zelau.

2. Ioanu Morariu nascutu in comun'a rurala Fofeldea, comitatulu Sibiiu, invetiachelu de pantofaria, asediatu cu contractu la maistrulu Carl Ott in Sibiiu.

Verificarea acestui procesu verbalu se concrede dloru :
Siulutiu, Cosm'a si Romanu.

Iacobu Bolog'a m. p.,
v.-presied.

G. Baritiu m. p.,
secret.

S'a verificatu in 3 Martiu 1881.

Siulutiu m. p.

P. Cosm'a m. p.

V. Romanu m. p.

Procesu verbalu

luatu in siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, tienuta in 11 Martiu 1881.

Presiedinte : Iacobu Bolog'a, vice-presiedinte. Membri presenti : Paulu Dunc'a, El. Macelariu, Vis. Romanu, Ioanu Popescu, dr. Il. Puscariu, Parteniu Cosm'a.

Secretariu : Georgiu Baritiu.

§. 94. Ad Nr. 88. Dlu Parteniu Cosm'a referéza despre speșele cancelariei cuprinse in ratiociniulu substernutu de càtra veduv'a repausatului dr. Iosifu Hodosiu : dupa care perceptiunile suntu 75 fl., erogatiunile 59 fl. 93 cr., restulu de a se reprimí 15 fl. 7 cr.

— Ratiociniulu se incuviintiéza ; ér' veduv'a repausatului se provóca, cà restulu de 15 fl. 7 cr. se-lu respunda la cassa in terminu de 15 dile dela primirea acestui concludu.

§. 95. Totu dlu Cosm'a face urmatórea propunere : Considerandu, cà repausatulu secretariu alu doilea dr. Iosifu Hodosiu si-a ridicatu remuneratiunea pàna la finea lunei Decembre 1880.

Considerandu, cà agendele secretariului alu doilea, atàtu sub durat'a morbului, càtu si dela mórtea aceluia le-a provediutu si le prevede secretariulu primu, — remuneratiunea votata de càtra adunarea generala pentru secretariulu alu doilea, cu incepere dela 1 Ianuariu 1881 se asemnéza pentru dlu secretariu I Georgiu Baritiu, pe càtu timpu domni'a sa va fi in stare se indeplinésca tóte lucràrile ce cadu in resortulu secretariului alu doilea.

— Propunerea se adópta in unanimitate, si se decide a se avisá cass'a.

§. 96. Nr. 93. Ioanu Morariu cantoru in M. O-siorheiu, pre lãnga alaturare de atestate la suplic'a sa arata, cà fiulu seu Emanuilu invetiace lu la maestrulu Tályai György, stipendistu alu societatiei „Transilvani'a," s'a portatu asiá de bine, încàtu de si contractulu este inchiaietu pe 3 ani de invetiatura. principalulu seu s'a decisu a-lu presentá la corporatiune, spre a-lu inaintá in 1-a lunei viitóre de sodalu. Asiá tatalu seu se róga

a) cá pre lãnga cuietanti'a ce alatura se i se dea 12 fl. 50 cr. pe semestrulu computatu din 1 Octomvre 1880 pàna in 31 Martiu 1881, si

b) cá, din consideratiune, cà déca aru mai fi statu 1 anu cá invetiace lu, erá se mai capete 25 fl., comitetulu se se indure a-i mai asemná 12 fl. 50 cr. din cari se platésca tacșele de liberare, si se-si faca ceva vestiminte.

— Cererea se i se acórde in ambele puncte, in alu doilea inse cu conditiune, cà se submita încóce atestatululu fiului seu, séu documentulu liberarei din starea de invetiace lu si recunóscerea de sodalu.

§. 97. Nr. 92. Atestatululu datu din 24 Febr. a. c. de maestrulu cojocariu Ioanu Fulea din Saliste, invetiace lului Georgiu Fulea.

— Se iea spre sciéntia.

§. 98. Nr. 59. Parochulu Andreiu Antonu din Gherl'a, protestéza cu totu adinsulu in contr'a votarei stipendiului Galianu in favórea studentului Stefanu Csicsó Popu si pretinde espicatiuni.

— Se i se rescia, cà espicatiunile cerute de repete-ori de càtra altu consangénu, dlu protopopu I. Papiriu Popu, s'au datu in sensulu si dupa liter'a testamentului, si se potu cetí in procesulu verbale alu comitetului publicatu in „Transilvani'a" Nr. 5—6 pag. 38—39.

Verificarea acestui procesu verbale se concrede dloru : Cosm'a, Romanu si Popescu.

I. Bolog'a m. p.,
v.-presied.

G. Baritiu m. p.,
secret.

S'a cetitu si autenticatu.
Sibiiu 12 Martiu 1881.

P. Cosm'a m. p.

V. Romanu m. p.

I. Popescu m. p.

Catalogu alfabeticu

asupra cartiloru aflatóre in bibliotec'a „Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a pop. rom." pàna inclusive la adunarea gen. dela Turd'a din 7—9 Aug. 1880, compusu de Petrus Petrescu, archivariu si bibliotecariu alu Asociatiunei.*)

A.

Abaffy Franc. Pro se — a statibus comitatus arvensis ad comitia deputatus. Budae 1790 8° br. (1073).

Abel Fr. G. Iuvenals et Sulpizius sãmtl. Satiren. Lemgo 1785 8° (657).

Academi'a, Statutele si regul. — romane. Bucuresci 1872 br. (990).

Academie der Wissenschaften, Wien. Sitzungsberichte a) der mathemat.-naturwiss. Klasse. vol. I—LXX (din v. XXVIII—XXX lips. br. 1—17; din LXX bros. 6—8). Registre 7 br.; b) Philosoph.-histor. Klasse vol. I—LXXVIII (din a. 1849 l. br. Aprile—Sept., din 1850 l. br. Aug. et Sept. din vol. VIII l. br. 9—10, din vol. LXV l. br. 10, din LXVIII br. 9—10), 8 br. registre; c) Archiv f. Kunde österr. Geschichtsquellen v. I—IX, XI—LII, 2. registre; d) Oesterr. Geschichtsq. vol. 37; e) Notitzblätter, Beilage z. Archiv. 9 vol.; f) Denkschriften d. math.-naturw. Klasse. vol. 1—33; g) Tafeln zu d. Denkschr.; h) Jahrbücher d. Central-Anstalt f. Metheorologie u. Erdmagnetismus vol. 8 (1230).

Ackner M. I. Beitrag z. Geognosie u. Petrefactenkunde d. südöstl. Siebenbürgens. br. 4° (585).

Acta societatis jablonovianae de Henetis vandalis de Lacu Musiano v. IV. Lipsiae 1774 (376).

Acte div. (vedi prot. corr. Nr. 1114—1228).

*) Numerii din parantese arata locatiunea opuriloru in dulapuri.

- Actele confer. tienute de rom. gr. cath. din provinci'a metrop. Alb'a-Iuli'a.* Blasiu 1871 8° (12).
- Acte si date despre confer. rom. tienuta la Miercurea in 7 si 8 Martie 1869.* Pest'a 1870 8°. 2 es. (273).
- Adelung Joh. Chr.* Aelteste Geschichte der Deutschen bis zur Völker-Wanderung. 1 vol. 8°. Leipzig 1806 (463).
- Aimé-Martin,* vedi Neguliciu.
- Akademia,* A magyar tudományos — Mon. Hungariae hist. magyar történelmi emlékek p. I 1—9, p. II 1—7; 9, 11, 15; 8° vol. 19 (1237).
- Magyar tudományos történ. vol. 18. Se continua (1249).
- Aehrenlese.* Beiblatt z. siebenbürgischen Zeitschrift f. Handel u. Gewerbe 1 Hft. Hermannstadt 1866 (1043).
- Alecsandri V.* Opere complete. 7 vol. 8°. Bucuresci 1875 (736).
- Alexi I.* Gramatica daco-romana sive valachica. 1 vol. 8°. Viennae 1826 (852).
- Allasii* Leonis de utriusque eccl. occ. atq. orient. perpetua in dogmate de purgatorio confessione 1 vol. 8°. Romae 1655 (54).
- Almanach* v. Ungarn. 1 vol. 8°. Wien u. Pressburg 1778 (1247).
- Almanach,* Magyar tudom. Akademiai — 1 vol. 8°. B.-Pest 1879 (1391).
- Ambrosius C. W.* Zur Hebung d. Gras-Cultur. br. Czernowitz 1860 (1136).
- Amiculu poporului.* Calindariu. Sibiu 1862, 1872/3 (1242).
- Amiculu scólei,* redactatu de V. Romanu 1 vol. (I. Nr. 5—10) 4°. Sibiu 1861 (1288).
- Ammon Dr. Chr. Fr.* Anleitung z. Kanzelberedtsamkeit. 1 vol. 8°. Nürnberg 1812 (87).
- Analele* soc. academice rom. v. I, II et IV. Bucuresci 1869 (1272).
- Analele statistice* ale Romaniei pe 1866, 4° bros. VII p. 1. Bucuresci 1869 (948).
- Andreae II* decretum origin. quo regn. Hungariae constituit, a. 1222 br. Budae 1829 (347).
- Andree Karl.* Buenos Ayres u. die argentinischen Provinzen. 1 vol. 8°. Leipzig 1856 (420).
- Wanderungen durch d. chinesische Reich v. A. et Gabet. Deutsch. v. — 1 vol. 8°. Leipzig 1855 (419).
- Animadversio* in recens. hist. de origine Valachorum in Dacia. 1 vol. Budae 1814 (288).
- Anleitung* z. Verfassung d. im bürgerl. Leben vorkom. Aufsätze mit Rücksicht auf d. sieb. sächs. Privatrecht. Hermannstadt 1841 (204).
- Anonymische* Schrift die im Grossfürstenth. Siebenbürgen im Vorschein gekommen ist, u. die Trennung d. siebenbürgisch. Hofkanzlei von d. ung. zum Gegenstande hat. 1791 germ. si lat. br. (1071).
- Antonelli I.* Breviarium historicum alu scóleloru din Blasiu br. 8°. Blasiu 1878 (969).
- Istori'a poporului romanu de T. Liviu, cartea I si II 8°. Blasiu 1860 (706).
- Antonii C.* de martiri ordo historiae juris civ. ed. IV. 1 v. 8°. Viennae 1779 (282).
- Anzeigen,* Priv. — aus sämmtl. k. k. Erbländern. 1 vol. 4°. Wien 1774 (453).
- Apophtegmatum* ex opt. utriusq. linguae script. 1 vol. 8°. Lugduni 1561 (672).
- Aprobatae* et compilatae constitutiones. 2 vol. 4°. Kolosvárt 1815 (219).
- Arenstein Dr. Ios.* Oester. Bericht über d. intern. Ausstell. in London 1862. 1 vol. Wien 1863 (925).
- Aricescu C. D.* Istori'a revolutiunei rom. dela 1821. 1 vol. 8°. Craiov'a 1874 (248).
- Aricescu,* Acte justificatóre la ist. rom. dela 1821. 1 vol. 8°. Craiov'a 1874 (249).
- Aristoteles* Werke. Poetik, übers. von Dr. Hoffmeister u. Dr. Knebel. Stuttgart 1840 (699).
- Arneth Ios.* Archeologische Analecten. Tabelle. Wien 1851 (1324).
- Aron Teodor,* Anotari din istori'a ecl. despre urzirea si latirea credintiei crestine intre romani. 1 vol. 8°. Pest'a 1850 (33).
- Ars semper gaudendi.* 1 vol. 8°. Viennae 1756 (667).
- Artaria* et Cnie. Nouvelle carte geograph. et des postes de L'Europe. 4 foi. Vienne (552).
- Articuli dietales* Budenses, a. 1792. Pestini et Posonii (163).
- Articuli dietales* a. 1791/2. 4°. Cibinii (155).
- Posonienses a. 1715. Debreczini 1726 (106).
- Artistii in viltia.* Explicatiunea operiloru de pict. sculpt. si architectura ale —. Bucuresci 1865 br. (996).
- Arz I.* Agri Sabesiensis et loc. conf. topograph. mineralogica. Dissertatio br. Cibinii 1801 (961).
- Asaki G.* Culegere de poesii. 1 vol. ed. 2. 8°. Iasi 1854 (737).
- Asociat. trans.* Actele — pro 1862/6. 1 vol. 3 ex. 8° (1295).
- Astl H.* Alfab. Sammlung all. polit. Gesetze d. Kaiserth. Oesterreich. 3 vol. 8°. Wien. 1858 (1373).
- Atanasescu D.* Istori'a romaniloru pentru rumanili din drépt'a Danubiului dupa Urechia si Cosacovicu, br. 8°. Bucuresci 1867 (1009).
- Ateneulu romanu.* Revista mens. pro 1866/8. 7 fasc. (1270).
- Atlas* fisicalu si technicu cu figuri fisico-mat. folio. (Fara titula) (1336).
- Auer Alois,* Tafeln z. Vortrage der Polygraph. Apparat der Staats-Druckerei in Wien 1853 (603).
- Ausstellung.* Erste dalmat.-kroat.-slavon. — in Agram 1864. 1 vol. (931).
- vedi Wien.
- Ausstellungsbericht.* Offic. — herausgeg. v. österr. Central-Comité. Weltausstell. zu Paris 1867. 17 vol. 8°. Wien 1867 (926).
- Austria.* Universal-Calender f. d. J. 1850 8°. Wien (1244).
- Auror'a romana,* fóia beletr. 2 vol. Pest'a 1863/4 (1298).
- Avventure di Telemaco.* Venezia 1756. 1 vol. (833).
- Az első* folyamodásu kir. törvény-székek és járásbiroságok terület-köreinek kimutatása. 1 vol. Pest 1872 (1384).

B.

- Babler H.* Quadriga iudicum seu de officio jurisdictione. Folio. Neostadii 1728. (1327).
- Balasescu Nif.* Epistolele si evangeliile pentru dumineci si serbatori. 1 vol. 8°. Bucuresci 1864 (41).
- Baldauf P.* Das Reich Gottes auf Erden. Predigten. 3 vol. 8°. Gratz 1821 (89).
- Ballmann I. M.* Statist. Landeskunde Siebenb. im Grundrisse. 1 vol. 8°. Hermannstadt 1801 (543).
- Bancila P.* Colindele craciunului si ale pasciloru. 8° br. Sibiu 1875 (728).
- Banus Steph.* Elem. jurisprudentiae naturalis. 1 vol. 8°. Claudiopoli 1836 (148).
- Barasch Dr. I.* Cursu de igien'a popor. Ser. I. Bucuresci 1857 (229).
- Barasiu Dr. I.* Cursu elementaru de istori'a naturala. T. I zoologi'a. 8° 2 ex. Bucuresci 1864 (611).
- Barcianu S. P.* Adunare de istorióre morale. 16°. Sibiu 1864 (771).

- Gramatic'a germana, teoret. pract. pentru usulu tiner. rom. 1 vol. ed. II 8°. Sibiu 1864 (858).
- Baritiu G.* Catechismulu calvinescu impusu clerului si popor. rom. sub Georgiu Racoti I si II. 1 vol. 8°. Sibiu 1879 (1388).
- Dictionariu ung. rom. 1 vol. 8°. Brasiovu 1869 (889).
- Istori'a regim. II rom. graniciarescu transilv. 1 vol. 8°. Brasiovu 1874 (263).
- vedi si Transilvani'a.
- O. Magyar-román zsebszótár. 1 vol. 8°. Kolozsvárt 1870 (905).
- Barnuti S.* Dreptulu publicu alu romaniloru. 1 vol. 8°. Iasi 1867 (132).
- Barthol* a Cartagena. Enchiridion juris utriusq. 1 vol. 32°. Francofurti ad M. 1735 (98).
- Bartolomaeides L.* De bohemis kishontensibus commentatio historica, bros. 4°. Wittenberg 1783 (362).
- Comitatus Gömöriensis notitia statist. 4°. Leuschoviae 1806 (305).
- Bassero A. H.* Cursu elementaru de antropol. si med. practica. 8° 1 vol. 2 ex. Bucuresci 1863 (225).
- Bauer S.* Praktisches Hand- u. Hilfsbuch f. Stadt u. Landprediger. 4 vol. 8°. Leipzig 1828 (84).
- Becher Dr. Siegf.* Das österr. Münzwesen v. J. 1524—1838. 2 vol. (921).
- Statistische Uebersicht d. Bevölkerung d. österr. Monarchie. 1 vol. 8°. Stuttgart u. Tübingen 1841 (521).
- Album d. glorr. Ereignisse der Woche v. 12/18 März 1848. Wien 1848 (407).
- Beck Chr. A.* Jus publicum Hungariae. 1 vol. Wien 1790 (158).
- Becker Bernh.* Die Reaction in Deutschland gegen d. Revolution v. 1818. 1 vol. 8°. Wien 1868 (451).
- Beda C.* Vertheidigung d. Deutschen u. Slawen in Ungarn. 1 vol. 8°. Leipzig 1843 (977).
- Bedeus Ios.* v. Scharberg: Histor.-geneal.-geol. Atlas z. Uebersicht d. Geschichte d. ung. Reiches, seiner Nebenländer u. d. angrenzenden Staaten u. Provinzen. (Folio mare). Hermannstadt 1851 (1334).
- Begleiter I.* Vindiciae const. et priv. nat. sax. 1 vol. 8°. Cibinii 1803 (283).
- Behamb Ferd.* Notitia Hungariae Berneggeriana. Argintorati 1676 (316).
- Beiusiu.* Raportu gen. despre gimn. r. gr. cath. din — pro 1870/1, br. (973).
- Beli Math.* Compendium Hungariae geograph. 1 vol. 8°. Posonii 1783 (504).
- De vetere litter. hunno scythica exercitatio. 4° br. Lipsiae 1718 (356).
- Belius C. A.* De Maria Hungariae regina comment. histor. crit. 1 v. 4°. Lipsiae 1742 (354).
- Benczur Ios.* Hungaria semper libera suique juris. 1 vol. Vindobonae 1764 (363).
- Benigni I. H.* v. Mildenberg. Statistische Skizze d. siebenbürgischen Militärgrenze. 1 vol. ed. 2. Hermannstadt 1834 (533).
- Statistik u. Geographie v. Siebenbürgen. 3 vol. 8°. Hermannstadt 1837 (532).
- Unterhaltungen aus d. Geschichte Siebenbürgens. I Bd. 8°. Hermannstadt 1840 (440).
- Benkö Ios.* Imago nationis Syculicae hist. - polit. 1 vol. Cibinii et Claudiopoli 1791 (289).
- Benkö K.* Marcsszék ismertetése. 1 vol. 8°. Kolozsvárt 1868 (483).
- Benzur Ios.* Jus publ. Hungariae. Viennae 1790. 1 vol. 8° (297).
- Berger Dr. I. N.* Kritische Beiträge z. Theorie d. österr. allg. Privatrechtes. 1 vol. 8°. Wien 1856 (187).
- Berger Th.* Synchronistische Universal-Historie d. vornehmsten europäischen Reiche u. Staaten. Folio. Coburg u. Leipzig 1767 (1337).
- Bergeri I. H.* Resolutio legum obstantium, quae in comp. juris Lauterbachii exprimuntur. 1 vol. 8°. Wittenbergae 1716 (173).
- Berthet Elie.* Le juré. Paris 1865 (816).
- Beschlüsse* d. sächs. Nations-Universität. 1861. Iustitzsachen, bros. (1044).
- Beszédek* tára záratékul az 1837-ik országgyül. jegyzökönyvhez. 3 vol. (1306).
- Betlenius I.* Rerum transilvanicarum libri quatuor (?) 1663. 1 vol. 12° (281).
- Biblioteque* pour tout le monde. Directeur: Ad. Riou. 46 br. 8° (824).
- Bibra, Freih. v.,* Tafeln z. Abhandlung: Beiträge z. Naturgeschichte von Chile (1323).
- Biedermann Em.* Die freie Theologie oder Philosophie u. Christenthum im Streit u. Frieden. Tübingen 1844 (1362).
- Bielek Lad. v.* Ethnogr. geograf. Statistik d. Königreichs Ungarn u. dessen Nebenländer, br. 8°. Wien 1837 (524).
- Bielz E. A.* Fauna d. Wirbelthiere Siebenbürgens. 1 vol. 8°. Hermannstadt 1856 (610).
- Handbuch der Landeskunde Siebenbürgens, eine statist. topograph. Beschreibung d. Landes. 1 vol. 8°. Hermannstadt 1857 (527).
- Die dakischen Tetradrachmen Siebenbürgens, br. 8°. Hermannstadt 1874 (978).
- „Transilvania“ Beiblatt d. Sieb. Boten pro 1861. 1 vol. 8°. Hermannstadt (1258)
- Binder I. F.* Verzeichniss d. in Siebenbürgen wildwachs. nutzbaren Pflanzen nebst e. Anhang d. dem bebauten Lande schäd. Unkrauten u. d. Giftpflanzen. 1 vol. 4°. Hermannstadt 1843 (963).
- Biographia* succinta medicorum Hungariae et Trans. 1 vol. 4°. Lipsiae 1774 (553).
- Biro M.* Egy mezei gazda élete. Kolozsvárt 1847 (1374).
- Biseric'a ortod. rom.* Jurnalul period. ecles. 2 vol. 8°. Bucuresci 1874/5 (a. I lips. Nr. 6/9) (1302).
- Bisselii Jo.* Medula historica. 1 vol. 8°. Ambergae 1675 (276).
- Bistritz.* Programm d. Obergymn. in — pro 1864/5 et 65/6, br. (970).
- Blasiensis,* Annales gymn. gr. cath. majoris — pro 1855, 58 et 77/8. 3 bros. (968).
- Blätter* f. Geist, Gemüth u. Vaterlandsk. 1 vol. 4°. Kronstadt 1840 (1261).
- Bluntschli.* Allgem. Staatsrecht. 2 vol. 8°. München 1863. 3 Aufl. (799).
- Bobu Ioanu,* vladic'a Fagarasiului, cuventare de instalare in a. 1784, br. (1050).
- Bod I. E.* Allgem. Betrachtungen über d. Weltgebäude. 1 vol. Berlin 1818 (629).
- *Petrus.* Hungarus Tymbaules. br. 1764 (285).
- Synopsis juris connubialis. br. 8°. Cibinii 1763 (118).
- Boehmeri G. L.* Principia juris canonici. 1 vol. 8°. Gottingae 1762 (217).

(Va urmá).